

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Стратешка процена утицаја - **SEA (Strategic Environmental Assessment)** је процес који локалној управи обезбеђује приказ утицаја развојног плана на животну средину.

Ради обезбеђивања заштите животне средине и унапређивања одрживог развоја неопходно је интегрисање основних начела заштите животне средине: начело одрживог развоја (усклађен систем техничко-технолошких, економских и друштвених активности у укупном развоју, базиран на принципима економичности и разумности у коришћењу природних и створених вредности, а с циљем да се сачува и унапреди квалитет животне средине за садашње и будуће генерације; разматрањем и укључивањем битних аспеката животне средине у припрему и усвајање одређених планова и програма и утврђивањем услова за очување вредности природних ресурса и добара, предела, биолошке разноврсности, дивљих биљних и животињских врста и аутохтоних екосистема, односно рационалним коришћењем природних ресурса.), начело интегралности (политика заштите животне средине која се реализује доношењем планова и програма, заснива се на укључивању услова заштите животне средине, односно очувања и одрживог коришћења биолошке разноврсности у одговарајуће секторске и међусекторске програме и планове), начело предострожности (које обезбеђује да свака активност мора бити спроведена на начин да спречи или смањи негативне утицаје одређених планова и програма на животну средину пре њиховог усвајања, обезбеди рационално коришћење природних ресурса и на минимум сведе ризик по здравље људи, животну средину и материјална добра), начело хијерархије и координације (процена утицаја планова и програма врши се на различитим хијерархијским нивоима; већа координација надлежних и заинтересованих органа у поступку давања сагласности на стратешку процену), начело јавности (информисање јавности о одређеним плановима и програмима и о њиховом могућем утицају на животну средину).

Према Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр.135/04, 88/10) и на основу Одлуке о изради Плана генералне регулације насеља Блаце (Скупштина општине Блаце од 21.12.2009.године), приступило се изради Стратешке процене утицаја на животну средину.

Стратешка процена утицаја Плана генералне регулације насеља Блаце на животну средину (у даљем тексту: стратешка процена) урађена је у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 135/04) и Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС“, број 135/04).

Ради одговарајуће заштите животне средине у току израде Плана генералне регулације насеља Блаце (у даљем тексту: План) уводи се стратешка процена утицаја на животну средину којом се обезбеђују услови за интегрисање заштите животне средине у фазе и решења израде Плана. Стратешка процена као комплексан и целовит поступак сагледава простор за који се ради План са аспекта заштите и предлаже мере и решења којима ће на оптималан и рационалан начин бити остварена заштита животне средине.

Извештај о стратешкој процени утицаја Плана на животну средину састављен је из следећих поглавља:

1. Полазне основе
2. Општи и посебни циљеви стратешке процене и избор индикатора
3. Процена могућих утицаја са описом мера предвиђених за смањење негативних утицаја на животну средину
4. Програм праћења животне средине у току спровођења плана (мониторинг)
5. Коришћена методологија и тешкоће у изради
6. Начин одлучивања
7. Закључци (нетехнички резиме).

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

У полазним основама дат је приказ: циљева и концепције Плана, циљева заштите животне средине из релевантних планских и секторских докумената, стања животне средине на подручју Плана и основних питања у вези заштите животне средине релевантних за План, варијантна решења и резултата консултација.

1.1. Приказ Плана генералне регулације насеља Блаце

Насеље Блаце као центар општине се развијало непосредно на лакту реке Блаташнице у крајњем северозападном делу нишког региона. Његов периферни положај у оквиру Топличког басена, где се сучељавају крајње источне падине Копаника са југозападним огранцима Јастребца, стављају ово насеље по страни од значајних саобраћајних праваца у овом делу Србије. Ипак у оквиру своје општине Блаце има централни положај у односу на укупан систем насеља, те представља раскрсницу путева према Куршумлији, Прокупљу, Крушевцу и Брусу. Посебно је значајна саобраћајница регионалног ранга која кроз Јанкову клисуру повезује Топлицу и Нишку котлину са жупом Расине и крушевачким подручјем. Поред тога Блаце је од Топличке магистрале удаљено само 12 км, па се може закључити да оно данас има релативно повољан географски положај. Општина није повезана железничком мрежом, нити постоји развијен ваздушни саобраћај.

Подручје Плана генералне регулације насеља Блаце обухвата простор од око 828,12.50 ха. У обухвату плана су КО Блаце и делови КО Ђурђевац, КО Трбуње и КО Врбовац.

Општи циљеви организације, уређења и изградње на простору плана су:

- формирање јединственог грађевинског подручја, са урбаним целинама, системом центара, јавним објектима и комуналном опремом. Могућност флексибилног и вишенаменског коришћења простора и физичких структура у оквиру становања, центара и пословних делатности, ради проширења активности и запошљавања на ширем простору насеља. Формирање услова за боље коришћење простора, пре свега природних потенцијала и планираних структура у периоду реализације плана, у складу са принципима одрживог развоја и европским стандардима;

- очување простора, објеката и инфраструктуре производних комплекса, функционисање, декомпоновање и стварање услова за нове програме.

- проширење зона привређивања посебно за мешовито пословање – нови простори за развој малих и средњих предузећа, мале привреде и производног занатства;

- развој интерне и екстерне саобраћајне мреже;

- комплетирање и развој техничке инфраструктуре (посебно систем за одвођење и пречишћавање отпадних вода) која обезбеђује квалитетне услове живота и одговарајући стандард услуга и рада;

- заштита и уређење животне средине, очување еколошког капацитета (рубни предео, развој урбане екологије: зелене површине и шуме у захвату, уређени зелени и партерни простори и објекти, надградња система спортских објеката, утврђивање правила грађења за све намене).

Циљеви уређења и изградње на подручју плана

- усклађивање планиране изградње и реконструкције са урбанистичким параметрима и показатељима у складу са Правилником о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу ("Сл. гласник РС" број 50/2011);

- очување постојеће регулације и максимално очување постојеће парцелације и дефинисање услова за нову парцелацију на неизграђеним деловима територије,

- задржавање свих неплански изграђених објеката који се кроз реконструкцију могу уклопити у нова решења и услове ЈКП-а и надлежних институција;

- могућност етапне реализације појединих зона и комплекса;

- усклађивање планираних намена, површина и урбанистичких параметара, са реалним потребама Општине, становника и појединих привредних субјеката;

- изградња и реконструкција објеката и комплекса јавних служби, формирање још два насељска центра у северном и јужном подручју града,

- изградња и уређење јавних спортских, рекреативних и слободних зелених неуређених површина;
- реконструкција постојећих и изградња нових саобраћајница;
- реконструкција постојеће и изградња нове комуналне инфраструктуре;
- заштита и унапређење шума, као и даље пошумљавање врстама аутохтоних карактеристика ради постизања равнотеже еколошког система;
- омогућавање развоја туризма који ће допринети активности овог подручја у ширим размерама, али који неће угрозити природне капацитете и вредности подручја;
- формирање јединственог грађевинског подручја, са урбаним целинама, системом центара, јавним објектима и комуналном опремом;
- могућност флексибилног и вишенаменског коришћења простора и физичких структура у оквиру становања, центара и пословних делатности, ради проширења активности и запошљавања на ширем простору насеља;
- формирање услова за боље коришћење простора, пре свега природних потенцијала и планираних структура у периоду реализације плана, у складу са принципима одрживог развоја и европским стандардима;
- очување простора, објеката и инфраструктуре производних комплекса, функционисање, декомпоновање и стварање услова за нове програме. проширење зона привређивања посебно за мешовито пословање – нови простори за развој малих и средњих предузећа, мале привреде и производног занатства;
- развој интерне и екстерне саобраћајне мреже;
- комплетирање и развој техничке инфраструктуре (посебно систем за одвођење и пречишћавање отпадних вода) која обезбеђује квалитетне услове живота и одговарајући стандард услуга и рада;
- заштита и уређење животне средине, очување еколошког капацитета (рубни предео, развој урбане екологије: зелене површине и шуме у захвату, уређени зелени и партерни простори и објекти, надградња система спортских објеката, утврђивање правила грађења за све намене);
- трајно решење актуелних комуналних објеката (депонија, гробље, постројење за пречишћавање отпадних вода...), регулација водотокова;
- формирање планске основе за нови просторни, функционални, пословни и еколошки систем као подлоге за програме развоја у планском периоду.

1.2. Плански и други документи

Са становишта заштите животне средине у поглављу Плански и други документи приказани су релевантни документи - просторни планови, секторски планови и други стратешки документи, који су од значаја за израду Плана и стратешке процене утицаја на животну средину. У припреми циљева стратешке процене коришћени су циљеви и принципи заштите животне средине из ових релевантних докумената.

1.2.1. Просторни план Републике Србије

Као стратешки развојни документ, Просторни План Републике Србије припремљен је за временски период до 2021. године. У Просторном плану Републике Србије предвиђен је развој у области привреде и инфраструктуре, повећања броја становника и заштита животне средине, природних и културних вредности. Сходно постулатима одрживог развоја и заштите животне средине, предвиђено је одрживо коришћење природних ресурса – минералних сировина, вода, пољопривредног, шумског и грађевинског земљишта уз унапређење квалитета и рационалност при коришћењу, као и уз веће коришћење обновљивих извора енергије. Предвиђена је такође и заштита и унапређење биодиверзитета, природних и културних добара и предела. Привредни развој У Просторном плану Републике Србије се остварује развојем ефикасне и одрживе привреде утемељене на регионалним и локалним капацитетима и заснован је на развоју индустријских зона, малих и средњих предузећа и туризма. Просторним планом предвиђено је унапређење стања, квалитета и приступачности инфраструктурних система - саобраћајница, хидротехничких, енергетских и телекомуникационих објеката и унапређење управљања отпада. Ублажавање негативних тенденција демографског развоја,

равномернији територијални размештај становништва, праћен деметрополизацијом, унапређење квалитета живота, уравнотежен урбани развој, коришћење културног наслеђа као развојног ресурса, очување предела и развој и уређење села, основни су концепти Просторног плана у области становништва и мреже насеља. Унапређење животне средине, заштита и одрживо коришћење културних и предеоних вредности саставни је део развоја предвиђеног Просторним планом.

Заштита и унапређење квалитета животне средине. Основни циљ је заштита и унапређење животне средине као основа уравнотеженог развоја, коришћења и уређења простора - заустављање даље деградације, превентивна заштита од свих планираних активности које могу угрозити постојећи квалитет природне и животне средине, уз санацију и ревитализацију угрожених подручја. Територија општине Блаце припада подручју квалитетне животне средине. За ова подручја треба обезбедити решења којима се елиминишу или умањују постојећи извори негативних утицаја односно увећавају позитивни као компаративна предност у планирању развоја. Потребно је резервисати и чувати подручја од загађивања из стратешких разлога.

У области **управљања отпадом** основни циљ је развијање одрживог система ради смањења загађења животне средине и деградације простора. Регионални центар за управљање комуналним отпадом коме припада Блаце налази се у Прокупљу, док је централно регионално складиште за опасни отпад предвиђено у Нишу.

У области **заштите и одрживог коришћења природног наслеђа** основни циљ је: очување и унапређење биолошке разноврсности, вредности геонаслеђа и предела и развој јавних функција заштићених подручја, првенствено у области научноистраживачког и образовног рада, културе, спорта и рекреације; одрживи развој заштићених подручја и остварење добробити локалних заједница кроз планско, контролисано и ограничено коришћење природних ресурса и простора као грађевинске категорије, развој туризма и пољопривреде; повезивање и усклађивање националног са међународним системом заштите природе. На територији општине Блаце, на основу претходних истраживања и валоризације, биће дефинисани статус, просторни обухват и режими заштите Јастребца.

У области **заштите културних добара** основни циљ је да се културно наслеђе артикулише као развојни ресурс, заштити, уреди и користи на начин који ће допринети успостављању регионалног и локалног идентитета у складу са европским стандардима заштите.

Основни циљеви **заштите, уређења и развоја предела** Републике Србије су разноврсни, високо квалитетни и адекватно коришћени предели и физички уређена, за живот и боравак пријатна рурална и урбана насеља и градови, развијеног идентитета заснованог на поштовању и афирмацији природних и културних вредности. Блаце припада руралним пределима чији се развој заснива се на уважавању њиховог специфичног предеоног карактера, затечених вредности и капацитета предела.

У области **природних непогода и технолошких удеса** основни циљ је њихово интегрално управљање као основа за обезбеђење услова за ефикасан просторни развој, очување људских живота и материјалних добара. У том смислу, неопходно је створити добро организоване и опремљене службе које ће моћи да успешно раде на превенцији, као и на одбрани и отклањању последица, уколико се јаве.

1.2.2. Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана Републике Србије на животну средину

Стратешка процена утицаја на животну средину је поступак који обезбеђује услове за одговарајућу заштиту животне средине у току израде Просторног плана. Проблеми животне средине обухваћени стратешком проценом односе се на: постојање подручја са изузетно загађеном животном средином и великим притисцима на простор, ресурсе и становништво; осетљива подручја у погледу загађивања и притисака на животну средину; потреба за рационалним коришћењем природних ресурса; и управљање чврстим отпадом. У току израде Стратешке процене нису разматрани следећи проблеми: управљање ризиком од технолошких удеса и природних непогода; климатске промене и заштита озонског омотача; и смањење буке, вибрација, јонизујућег и нејонизујућег зрачења.

У оквиру стратешке процене су припремљена два варијантна решења за релевантне секторе Просторног плана. Прво варијантно решење се односи на нереализовање Просторног плана, а друго на реализовање Просторног плана. На основу резултата за варијантна решења закључено је да је реализовање Просторног плана, повољније са аспекта заштите животне средине.

За смањење негативних и увећање позитивних утицаја Просторног плана на животну средину потребно је припремити одређена решења и мере којима ће бити предвиђена нова просторна диференцијација према степену загађивања и притисака на животну средину, у којој ниједно подручје више није у категорији веома загађене животне средине.

Праћење стања животне средине обезбеђује се у оквиру редовног мониторинга ваздуха, вода и земљишта.

Стање животне средине одређено је различитим факторима, од којих су најзначајнији постојање урбаних и енергетско - индустријских подручја са великом концентрацијом становника, индустрије и саобраћаја, која врше притисак на животну средину и простор и имају за последицу угрожен квалитет животне средине са једне стране и рурална и заштићена подручја са трендом депопулације, у којима је животна средина у већој или мањој мери очувана, са друге стране.

Квалитет **ваздуха** условљен је емисијама SO₂, NO_x, CO, чађи, прашкастих материја и других загађујућих материја које потичу из различитих објеката и процеса. Као главни извори загађивања ваздуха наводе се: продукти сагоревања горива у домаћинствима, индивидуалним котларницама и индустрији (застарела технологија, недостатак постројења за пречишћавање димних гасова, лош квалитет горива за грејање), саобраћај (лош квалитет моторног горива (оловни бензин), употреба старих возила која се лоше одржавају, неадекватни технички стандарди за возила), грађевинарство, неадекватно складиштење и одлагање нуспродуката, депоније отпада и др.

Квалитет површинских **вода** претежно је условљен радом индустријских постројења, пољопривредном производњом, као и појавом дуготрајних сушних периода. Главне изворе загађења површинских вода представљају нетретирани индустријске и комуналне отпадне воде, дренажне воде из пољопривреде, оцедне и процедурне воде из депонија, као и загађења везана за пловидбу рекама и поплаве.

Ерозија представља један од основних узрока деградације **земљишта**, односно погоршања његовог квалитета. Извори загађења земљишта су последица људских активности и у њих спадају: отпадне воде (индустријске, пољопривредне и воде из домаћинства), загађивачи пореклом из атмосфере, који земљиште контаминирају спирањем падавинама или седиментацијом и чврст отпад различитог порекла. Земљиште је у мањој или већој мери деградирано. Угрожено је пољопривредно, водно, шумско и грађевинско земљиште.

Комунална **бука** потиче највећим делом од саобраћаја, док су индустрија, мала привреда, грађевинарство и друге активности од мањег значаја.

Притисак на **заштићена природна добра и биодиверзитет** се највише одражава на стање шумских и осетљивих екосистема. Основни проблеми у области заштите шума су недовољна шумовитост, бесправна сеча, неадекватан мониторинг, шумски пожари итд.

Степен коришћења **обновљивих извора енергије** је веома низак, изузев искоришћавања богатстава у минералним и термоминералним водама, захваљујући сложеној геолошкој грађи терена и повољним хидрогеолошким односима.

1.2.3. Регионални просторни план за подручје Нишавског, Топличког и Пиротског управног округа ('Сл. Гл. РС', 1/2013)

Регионални просторни план за подручје Нишавског, Топличког и Пиротског управног округа (у даљем тексту: Регионални план) обухвата територије 3 управна округа и то:

Нишавски округ (општине Ражањ, Алексинац, Меровина, Дољевац, Гаџин Хан, Сврљиг и град Ниш);

Топлички округ (општине Прокупље, Куршумлија, Блаце, Житорађа) и

Пиротски округ (општине Бела Паланка, Бабушница, Пирот и Димитровград).

Општи циљеви развоја који су дати Регионалним планом за ова три округа, односе се на управљање, уређење и заштиту простора у складу са потенцијалима и ограничењима,

подстицање развоја подручја на интрарегионалном и интеррегионалном нивоу и побољшање квалитета живота демографском обновом, обновом јавних служби и одржавањем инфраструктуре.

Визија развоја самог планског подручја подразумева регионални развој подручја, интегрисање са окружењем и све остало што може допринети његовој атрактивности, како би било погодно за инвестиције. Општине које чине Топлички округ су изразито неразвијене општине са најнижим економским параметрима и недовољно развијеном привредом.

Регионалним планом дате су основне планске претпоставке које се односе на покретање привредних активности у циљу смањења миграционих кретања и пораста стопе природног прираштаја, повећања нивоа социјалних, здравствених, птт и сличних услуга, што би утицало на побољшање живота и рада становништва, и побољшање нивоа комуналне и саобраћајне инфраструктуре. Испуњењем ових планских претпоставки знатно ће се задржати становништво и смањити одлазак младог и образованог становништва у веће градове и иностранство.

1.2.4. Просторни план општине Блаце (Сл.лист општине Блаце 4/11)

Градско насеље Блаце, формирало се у функцији гравитирајућег сеоског становништва (здравство, школство, трговина, општинска администрација). Делимична урбана уређеност насеља, поготово његових централних делова, последица је планског уређивања последњих деценија. Општину Блаце, као изразито пољопривредни крај, карактерише недовољна развијеност у појединим секторима делатности, поготово производним и прерађивачким капацитетима и организацијом појединих услуга, што се негативно одражава и на постојећу мрежу насеља. Економска стагнација и регресија учинили су га статичним а не динамичним. Остала, класична сеоска насеља, организована су углавном као збијена, мање или више груписана у засеоке и у зонама раскрница путева или дуж путних праваца. Садашња концентрисаност насеобина и појединачних кућа – газдинстава у оквиру њих је повољна са аспекта будућег развоја, како у погледу организације и структурног опремања насеља, тако и у погледу лоцирања нових производних, туристичких и других садржаја на слободним теренима, уз обавезу максималног чувања плодног пољопривредног тла добрих бонитетних карактеристика. У оваквим условима олакшано је уређивање и опремање простора за проиводне садржаје, комерцијалне делатности, а поготово за туристичке намене где је у месту могуће организовати забаву за туристе, њихову исхрану и смештај, уз лако организовање излетничких тура са различитим мотивима у окружењу.

Путна инфраструктура, као видљива интервенција у простору и као услов за развој, у новије време се реконструира и осавремењава због потребе задовољавања стандарда и потреба становника. Неки од ових путева ће се моћи реконструисати, а у будућем концепту развоја мораће се радити нова решења за поједине деонице. Према Водопривредној Основи Републике Србије и Просторном плану Републике Србије општина Блаце припада Топличком регионалном систему водоснабдевања, чије најзначајније извориште представља изграђена водоакмулација "Селова". Погодност представљају постојећа локална изворишта која већим делом задовољавају потребе корисника.). Постојећа канализација није на задовољавајућем нивоу и неопходно је што пре приступити целовитом сагледавању и решавању проблема прихвата и одвођења употребљених и атмосферских вода. Развијена и модернизована електроенергетска мрежа представља значајан развојни потенцијал, без обзира на непостојање значајнијих енергоресурса на територији општине. Планирани магистрални и разводни гасовод, дају могућност гасификације општине Блаце и сукцесивно прикључивање сеоских домаћинстава и производних погона на систем. Постојећи електроенергетски капацитети могу задовољити будуће потребе корисника насеља. На подручју општине Блаце није планирано отварање нових јединица поштанске мреже. Телекомуникациона мрежа покрива целу општину, с тим да расположиви капацитет аутоматских телефонских централа не задовољава потребе у сеоским насељима. Планира се изградња нових базних станица мобилне телефоније. По националној стратегији управљања отпадом нехигијенска депонија у атару села Међухана се третира као "сметлиште које не испуњава минималне мере заштите, која је попуњена и коју одмах треба санирати, затворити и рекултивисати".

1.2.5. Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. године

Приоритети ове стратегије из 2005. године значајни за Стратешку процену од краткорочног значаја су коришћење нових енергетски ефикаснијих и еколошки прихватљивих технологија и уређаја, а од дугорочног значаја технолошка модернизација енергетских објеката и система, повећање енергетске ефикасности у производњи, дистрибуцији и коришћењу енергије и коришћење нових обновљивих извора енергије.

1.2.6. Водопривредна основа Србије

Основни циљ одопривредне основе је: одржавање и развој водног режима којим се обезбеђују најповољнија и најцелисходнија техничка, финансијска и еколошка решења за јединствено управљање водама, заштиту од штетног дејства вода, заштиту вода и коришћење вода. Водопривредна основа Србије има задатак да обезбеди остваривање основног стратешког циља, водећи рачуна о интересима појединих водопривредних области и грана и у великој мери супростављеним захтевима осталих корисника простора.

Имајући у виду природне карактеристике подручја Србије, просторни и временски размештај ресурса вода и њихових корисника, као и међусобну интеракцију коришћења вода, заштите вода и заштите од вода, водама на читавој територији Србије мора се газдовати интегрално, јединствено, комплексно и рационално, са гледишта свих наведених аспеката, а у склопу интегралног уређења, коришћења и заштите свих ресурса и потенцијала на простору Србије.

Посебни циљеви значајни за заштиту животне средине су:

- рационално коришћење вода;
- рационално управљање водама;
- осигурање заштите и унапређење квалитета вода до коришћења за предвиђене намене;
- заштита и унапређење животне средине и квалитета живота;
- заштита од поплава, ерозија и бујица;
- заштита и ревитализација угрожених екосистема;
- антиерозионо газдовање шумама;
- очување и унапређење природних и створених ресурса и вредности.

1.2.7. Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019. године ("Службени гласник РС", бр. 29/2010)

Стратегија управљања отпадом представља основни документ који обезбеђује услове за рационално и одрживо управљање отпадом на нивоу Републике Србије. Стратегија мора бити подржана већим бројем имплементационих планова за управљање посебним токовима отпада (биоразградиви, амбалажни и други). Утврђивање економских инструмената и финансијских механизма је неопходно како би се осигурао систем за домаћа и инострана улагања у дугорочно одрживе активности. Такође, стратегија разматра потребе за институционалним јачањем, развојем законодавства, спровођењем прописа на свим нивоима, едукацијом и развијањем јавне свести.

Стратегија управљања отпадом:

- одређује основну оријентацију управљања отпадом за наредни период, у сагласности са политиком ЕУ у овој области и стратешким опредељењима Републике Србије;
- усмерава активности хармонизације законодавства у процесу приближавања законодавству ЕУ;
- идентификује одговорности за отпад и значај и улогу власничког усмеравања капитала;
- поставља циљеве управљања отпадом за краткорочни и дугорочни период;
- утврђује мере и активности за достизање постављених циљева.

Потребно је створити осећај одговорности за поступање са отпадом на свим нивоима, осигурати препознавање проблема, обезбедити тачне и потпуне информације, промовисати принципе, подстицајне мере и партнерство јавног и приватног сектора у управљању отпадом.

Иницијативе имају за циљ да подстакну становништво на одговорнији однос према отпаду и на поступање са отпадом на одржив начин, као што је смањење отпада на извору, поновна употреба отпада, рециклажа, енергетско искоришћење отпада и одлагање отпада на безбедан начин.

Иако Република Србија још увек нема обавезу имплементације циљева из ЕУ директива везаних за свеобухватни третман отпада, постепено укључивање ових захтева и успостављање интегралног система управљања отпадом један је од приоритета Владе Србије и свих релевантних стратешких докумената.

Општина Прокупље дефинисана је као носилац активности изградње регионалног центра за управљање комуналним отпадом (који би обухватио и општине Блаце, Житорађа и Куршумлија), уз напомену да локална самоуправа која је носилац активности изградње регионалног центра не подразумева да је то и општина/град на чијој територији ће се градити регионални центар за управљање комуналним отпадом.

1.2.8. Национална стратегија привредног развоја Републике Србије 2006.-2012. године

Национална стратегија посвећује пуну пажњу равномерном регионалном развоју Републике Србије. Поред равномерног регионалног развоја значајни циљеви ове стратегије су одрживи развој, рационално коришћење енергије и коришћење обновљивих извора енергије.

Циљеви заштите животне средине у овој стратегији су:

- унапређење система контроле квалитета животне средине;
- подстицање одрживог коришћења природних ресурса, смањење потрошње енергије и сировина и стимулисање рециклаже отпада;
- смањење загађења ваздуха из сектора енергетике, индустрије, транспорта узроковано емисијом (CO₂, CO, честице, специфичне загађујуће материје, гасови са ефектом стаклене баште);
- смањење загађења земљишта, површинских и подземних вода опасним материјама и отпадом.

1.2.9. Национални програм заштите животне средине Републике Србије

Устав Републике Србије предвиђа право на здраву животну средину као једно од основних права и слобода сваког грађана, чланом 72. Уставом је утврђено да је Република Србија надлежна за заштиту животне средине и заштиту и унапређење флоре и фауне. Закон о заштити животне средине (Службени гласник РС, број 135/04) прописује да се Национални програм заштите животне средине израђује у периоду од десет година.

Општи циљеви програма заштите животне средине су интеграција политике заштите животне средине са економском и политиком других сектора и унапређење система контроле квалитета животне средине.

Посебни циљеви су:

У области **квалитета ваздуха и климатских промена:**

- израда катастра загађивача и биланса емисија, унапређење програма мониторинга и процене квалитета амбијенталног ваздуха, успостављање аутоматског мониторинга на значајним емитерима.
- побољшање квалитета ваздуха у складу са стандардима, смањењем емисија из сектора енергетике, индустрије, транспорта и др.;
- дефинисање зона и насеља, припрема и спровођење акционих планова за побољшање квалитета ваздуха у подручјима где је ниво загађујућих материја већи од прописаних граничних вредности.

У области **квалитета вода:**

- успостављање зона заштите и одрживог коришћења налазишта подземних вода;
- побољшање квалитета воде у водотоковима смањењем испуштања непречишћених индустријских и комуналних отпадних вода;

- обезбеђење ревитализације и функционисања постојећих уређаја за пречишћавање отпадних вода насеља;
- обезбеђење пречишћавања комуналних отпадних вода у насељима у којима постоји организовано снабдевање водом и које значајно утичу на непосредни реципијент и на квалитет вода у осетљивим зонама;
- повећање степена обухваћености јавним канализационим системима на 65% становника до 2015. године;
- обезбеђење квалитета воде за пиће у насељима и проширење централизованог водоводног система на изабрана сеоска подручја са незадовољавајућим квалитетом воде;
- рационализовање потрошње воде код индивидуалних потрошача.

У области **заштите земљишта:**

- смањење земљишта угроженог ерозијом за 20% извођењем антиерозионих радова и увођењем ефективних мера за контролу ерозије;

У области **заштите природе, биодиверзитета и шума:**

- израда пописа биодиверзитета, посебно пописа угрожених екосистема и станишта ретких и ендемичних врста;
- успостављање мониторинга компоненти биодиверзитета;
- очување, унапређење и проширење постојећих шума (повећање површина под шумама и унапређење структуре шума).

У области **управљања отпадом:**

- повећање броја становника обухваћених системом сакупљања отпада на 80%
- увођење одвојеног сакупљања и третмана опасног отпада из домаћинства и индустрије;
- успостављање регионалне санитарне депоније у сваком региону;
- обезбеђење капацитета за спаљивање (инсинерацију) органског, индустријског и медицинског отпада;
- санирање постојећих сметлишта која представљају највећи ризик по животну средину;
- повећање стопе поновног искоришћења и рециклаже амбалажног отпада (стакло, папир, картон, метал и пластика) на 25% од његове количине;
- постизање стопе од 25% за поновну употребу/поновно искоришћење/рециклажу електричног и електронског отпада;
- увођење компостирања зеленог отпада.

У области **заштите од буке:**

- успостављање циљаног мониторинга буке на најфреквентнијим саобраћајницама и смањење емисије буке у најугроженијим локацијама;

У области **заштите од удеса:**

- успостављање и развој система за управљање ризиком и одговором на хемијски удес у индустрији и транспорту;

У сектору **индустрије:**

- смањење емисије SO₂, NO_X, суспендованих честица и других загађујућих материја за постојећа индустријска постројења која не задовољавају ЕУ стандарде;
- обезбеђење пречишћавања индустријских отпадних вода ревитализацијом постојећих уређаја и изградњом нових постројења за пречишћавање отпадних вода из индустрија које испуштају опасне материје;
- увођење чистије производње и система управљања заштитом животне средине (ЕМС) у индустријска постројења;
- имплементација интегрисаног система дозвола за индустријска постројења у складу са Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађења животне средине;
- ремедијација контаминираног земљишта у индустријским комплексима;

- повећање енергетске и сировинске ефикасности у индустрији и смањење стварања отпада.

У сектору **енергетике**:

- повећање ефикасности енергетског сектора и смањење стварања отпада;
- повећање обима коришћења обновљивих извора енергије и гаса;
- повећање енергетске ефикасности и смањење губитака топлоте у дистрибутивној мрежи;

У сектору **пољопривреде и шумарства**:

- развијање свести пољопривредних произвођача у области животне средине развојем и промоцијом кодекса добре пољопривредне праксе;
- увођење система контролисане производње и употребе ђубрива и пестицида на пољопривредном земљишту ради смањења утицаја на животну средину;
- унапређење управљања заштитом животне средине на сточним фармама и погонима за прераду;
- развој органске пољопривреде;
- унапређење система одрживог газдовања, посебно у приватним шумама.

1.2.10. Стратегија пољопривреде Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 78/05)

Циљеви који су од значаја за План генералне регулације и стратешку процену су:

- обезбеђење потрошача храном која задовољава потребе у погледу квалитета и безбедности;
- осигурање подршке животном стандарду за људе који зависе од пољопривреде а нису у стању да својим развојем прате економске реформе;
- осигурање подршке одрживом развоју села;
- заштита животне средине од утицаја пољопривредне производње.
- од значаја је подстицање пољопривредника на очувању природних добара односно одређених типова животне средине (еколошки пољопривредни програми), развој и подстицање органске пољопривреде, као и доношење локалних акционих планова руралног развоја.

1.2.11. Стратегија развоја шумарства Републике Србије

Као основни циљ стратегије развоја шумарства Републике Србије је очување и унапређивање стања шума и развој шумарства као привредне гране. Ово се постиже спречавањем смањења површине под шумама, одрживим газдовањем шумским ресурсима уз рационално коришћење, повећање, унапређење и заштиту и одржавање еколошке равнотеже, укључивањем циљева и мера развоја шумарства у програме руралног развоја. Шуме и функције шума су од далекосежног значаја за унапређење животне средине и заштиту природе. Ово се пре свега огледа у унапређењу одрживог газдовања шумама у заштићеним природним добрима, одрживом коришћењу и валоризацији биодиверзитета шума и система заштите, коришћења и управљања свим функцијама шума у оквиру одрживог развоја, а нарочито у погледу заштитних и регулаторних функција у односу на елементе животне средине ваздух, воду, земљиште, пределе, буку, ублажавање климатских промена итд. Одрживо газдовање шумама се односи и на одрживо газдовање фауном, односно стварање оптималних услова за заштиту и унапређивање стања аутохтоне дивљачи и реинтродукцију исте.

1.2.12. Стратегија локалног одрживог развоја

Национална стратегија одрживог развоја дефинише одрживи развој као циљно оријентисан, дугорочан, непрекидан, свеобухватан и синергетски процес који утиче на све аспекте живота (економски, социјални, еколошки и институционални) на свим нивоима. Одрживи развој подразумева израду модела који на квалитетан начин задовољавају друштвено-економске потребе и интересе грађана, а истовремено уклањају или знатно смањују утицаје који прете или штете животной средини и природним ресурсима.

Стратегија дефинише циљеве, мере и активности којима ће се створити услови за одрживи развој на локалном нивоу. Циљеви од значаја за План генералне регулације и стратешку процену су:

- унапређивање заштите животне средине на локалном нивоу;
- рационално управљање ресурсима;
- рационална потрошња необновљивих и подстицање коришћења обновљивих ресурса;
- увођење система мониторинга животне средине за подручја општина.

1.2.13. Стратегија регионалног развоја Републике Србије 2007-2012.

Стратегија регионалног развоја Републике Србије представља стратешки развојни документ из области регионалног развоја који на конзистентан и целовит начин дефинише основне развојне приоритете регионалног развоја земље и начине њиховог остваривања у наредним годинама.

У области заштите животне средине као основни циљеви издвајају се:

- на локалном нивоу јачање институционалних капацитета и финансирање заштите животне средине;
- обезбеђење квалитетне воде за пиће и заштита од поплава;
- решавање проблема управљања отпадом, као и пречишћавање комуналних и индустријских отпадних вода;
- смањење загађивања на ризичним локацијама;
- подстицање одрживог коришћења природних ресурса;
- смањење потрошње енергије и сировина и рециклажа отпада.

1.3. Преглед постојећег стања и квалитета животне средине

Ово поглавље даје преглед стања и карактеристика природне и животне средине. Због недостатка базе систематизованих података о стању и квалитету природне и животне средине овог подручја (мониторинг животне средине-праћење квалитета ваздуха, вода, земљишта, стања буке...) оцена стања је дата на основу анализе и евидентирања на терену, података појединачних мерења и података из постојеће просторно планске и студијске документације. С обзиром на низак ниво привредне развијености претходних деценија, изолованост подручја од саобраћајница високе фреквенције и константну емиграцију локалног становништва, закључује се да је квалитет животне средине, природних и материјалних добара на подручју Општине на релативно задовољавајућем нивоу. Међутим сагледавајући све појединачне проблеме у животној средини Општине, може се констатовати да су квалитативне карактеристике основних еколошких компоненти у константном паду током неколико последњих деценија. Основни проблеми у погледу квалитета животне средине у општини Блаце односе се на угроженост простора од већег броја нехигијенских сметлишта на неусловним локацијама, стихијно и несавесно нарушавање квалитета пољопривредног и шумског земљишта, неповољно дејство бујичних токова, појаве поплавних таласа и процеса водне ерозије, нерегулисано питање одвођења комуналних отпадних вода, незадовољавајући квалитет и недовољна количина воде за пиће и др.

1.3.1. Квалитет ваздуха

Присуство загађујућих материјала у ваздуху директно утиче на здравље људи и екосистеме. Зато је потребно да се обрати пажња на потенцијалне загађиваче.

Треба истаћи да доношењем Правилника о методологији за израду Националног и локалног регистра извора загађивања, као и методологији за врсте, начине и рокове прикупљања података („Службени гласник РС“, бр. 91/10), као и Уредбе о граничним вредностима емисије („Службени гласник РС“, бр. 71/10) прикупљају се и обрађују подаци о емисијама загађујућих материја у ваздух у Републици Србији. Агенција за заштиту животне средине, у складу са законским одредбама, води Национални регистар извора загађивања, као и Регистар извора загађивања ваздуха у складу са Уредбом.

На основу Извештаја о стању животне средине у Републици Србији у 2011. години може се закључити да је ваздух задовољавајућег квалитета. Најближа мерна станица налази се у Крушевцу где је квалитет ваздуха I категорије, односно чист или незнатно загађен ваздух. На подручју општине Блаце нису вршена систематска мерења загађености **ваздуха**, тако да се о могућим изворима загађивања може говорити на основу познатих ставова и механизма загађивања атмосфере. За подручје општине коју карактерише низак ниво привредне развијености и одсуство активних индустријских капацитета, као најзначајнијих извора загађења; релативна изолованост подручја од главних саобраћајних токова Топличког округа и планински карактер планског подручја (обронци Копаника и Јастрепца); може се констатовати да је једно од очуванијих, незагађених подручја Србије.

Главни извори загађења ваздуха су:

- Најзначајни путни правац који пролази кроз насеље је државни пут IV реда бр.38 Крушевац – Блаце – Белољин заједно са путним правцем према Куршумлији чине окосницу уличне мреже око које се развијала секундарна мрежа саобраћај дуж државног пута IIА реда бр. 214 (у непосредној околини долази до незнатно повећане концентрације сумпор-диоксида, угљен-моноксида, азотових оксида, формалдехида, дима, чађи и олова као последица издувних гасова из моторних возила) Узроци су лош квалитет моторног горива (оловни бензин), употреба застарелих возила која се лоше одржавају и возила без катализатора као и неадекватни технички стандарди за возила.

- индивидуална ложишта, односно мање котларнице стамбених објеката и јавних служби представљају расуте изворе загађења ваздуха током зимског периода године. Сагоревање горива у домаћинствима, као што су угаљ и дрво, јесте важан извор емисије примарних прашкастих материја (PM).

- предузећа која су још увек у функцији, код којих је загађење ваздуха последица застарелих технологија, недостатка постројења за пречишћавање димних гасова и ниске енергетске ефикасности постројења у индустријском сектору, као и лошег квалитета горива за грејање.

Може се констатовати да се незнатна загађења ваздуха на планском подручју јављају углавном у зимском периоду године.

1.3.2. Квалитет површинских и подземних вода

Насеље Блаце се снабдева водом систем водоснабдевања насеља из локалних изворишта, који већим делом задовољава потребе корисника. Процес изградње система водоснабдевања је успорен, због недостатка финансијских средстава, дугог времена изградње, обједињавања постојећих са будућим системима и сл.

Загађивање површинских и подземних вода последица је низа фактора, и то пре свега упуштања непречишћених комуналних отпадних вода из насеља у природне реципијенте без одговарајућег третмана (река Блаташница). Постојећа фекална канализација добрим делом задовољава потребе насеља, са изграђеним постројењем за пречишћавање отпадних вода које није у функцији. Атмосферска канализација није на задовољавајућем нивоу и неопходно је што пре приступити целовитом сагледавању и решавању проблема прихвата и одвођења атмосферских вода.

Поред тога, до загађења површинских и подземних вода долази и услед одлагања амбалажног и другог кабастог отпада у непосредној близини речних корита, неконтролисане употребе агрохемијских средстава (пестициди, хербициди, средства за заштиту биља) у пољопривредној производњи; неадекватног начина одлагања течног и чврстог отпада са сточних фарми; спирања задрљаних коловозних површина атмосферским падавинама, итд.

Квалитет вода се не може поуздано утврдити услед непостојања мерних станица за анализе хемијског и биолошког загађење вода, као и непостојања сталних података о квалитету подземних вода. Квалитет воде реке Блаташнице до сада није испитиван од стране Републичког хидрометеоролошког завода, тако да се закључци о квалитету воде могу извести само на основу извршених периодичних мерења. Приликом израде Пројекта санитарне заштите акумулације „Ђелије“ вршена оцена биолошких анализа добијених са реке Блаташнице пре њеног улива у реку Расину (Завод за здравствену заштиту СР Србије „Др Милан Јовановић – Батут“, Београд, 1978. год.). Резултати тих анализа показали су да вода реке

Блаташнице припада првој класи квалитета вода, међутим, последње анализе које су вршене у неколико претходних година од стране Завода за јавно здравље из Крушевца показале су погоршање квалитета вода реке Блаташнице, а посебно од места улива санитарних и индустријских отпадних вода са подручја насеља Блаце. Веће загађиваче представљају и привредни објекти који не врше предtretман отпадних вода пре њиховог упуштања у канализационе системе и природне реципијенте (објекти гумарске индустрије, прехранбене индустрије – „ДОО Млин Тимотијевић“, ОД „Миа“ и млекара ДОО „Лазар“ из Блаца). Отпадне воде се тренутно директно изливају у реку Блаташницу без икаквог третмана преко уређаја за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) који након престанка рада 1986. године, никада више није стављен у функцију.

Посебан проблем представљају водопрпусне и санитарно-хигијенски неодрживе септичке јаме, преко којих се отпадне воде преко упојних бунара уводе у подземне воде, при чему долази до загађивања аквифера у непосредном окружењу. Према подацима ЈКП „Блаце“ у претходних пет година долази до константног повећања броја изливања отпадних вода из септичких јама, што указује на неповољну тенденцију и неопходност решавања овог акутног проблема.

Основни узроци загађивања подземних вода односе се на процедурне воде из нехигијенских септичких јама, сметлишта комуналног отпада, употребе агрохемиката у пољопривреди и отпадних вода из објеката у функцији пољопривреде (сточне и живинарске фарме). Карактеристично је одлагање отпада из локалних домаћинстава у близини окућница, формирање дивљих сметлишта, укопавање животињских лешева ван локација сточних гробаља, неадекватно одлагање пољопривредног отпада у плитким водоносним слојевима, што може допринети инфилтрацији загађујућих материја у подземне слојеве и сл.

1.3.3. Квалитет земљишта

Земљиште представља један од кључних елемената животне средине и важан ресурс, који је посебно угрожен природним еродибилним процесима као и деловањем људских активности. Пољопривредно земљиште је угрожено ширењем насеља, изградњом индустријских, привредних, радних и других зона, и порастом тзв. „гринфилд“ инвестиција, чиме је настављен негативни тренд губитка пољопривредног земљишта. Ерозија, заслањивање, губитак хранљивих елемената, хемијско загађење од биоиндустријских извора, механичко збијање (обрада тешким машинама), забаривање, поплаве, губитак плодности, неадекватно депоновање отпада и др. су само неки од актуелних проблема.

Земљиште се деградира и ерозијом, заузимањем депонијама и одлагањем минералних и органских супстрата. Претерана употреба и неконтролисана и неадекватна примену вештачких ђубрива и пестицида, као и одсуство контроле квалитета воде која се користи за наводњавање у пољопривреди и разна хемијска дејства уопште, загађују земљиште, површинске и подземне воде.

Квалитет **земљишта** није угрожен у већој мери. Значајнији извори загађивања земљишта су неуређене депоније и сметлишта комуналног отпада. У мањој мери, деградацији земљишта доприноси таложење седиментних материја из ваздуха и саобраћајна фреквенција дуж регионалних путних праваца (услед таложења честица олова који се продукују путем издувних гасова моторних возила и заслањивања земљишта, као последица посипања соли натријум-хлорида ради одржавања путева током зимске сезоне).

Планско подручје је окружено пољопривредним површинама које су већином у власништву индивидуалних пољопривредних произвођача. Познато је да се неадекватном применом ђубрива и пестицида и нерегулисањем отпадних вода са сточних фарми може значајно погоршати стање здравља земљишта, а уколико се то земљиште користи у пољопривредној производњи преко ланца исхране то може имати значајан негативни утицај на здравље човека. Због тога је неопходна стална едукација и контрола употребе поменутих ђубрива, како би се дугорочно постигао позитиван ефекат у том смеру.

1.3.4. Отпад

Недовољно регулисано питање прикупљања, транспорта, одлагања, односно свеукупног третмана **чврстог отпада** представља једно од значајних еколошких проблема на

подручју општине, што се неповољно одражава на квалитет основних медијума животне средине (вода, ваздух, земљиште), укупан квалитет здравља људи и визуелно-естетске карактеристике природних екосистема и насељских структура.

Прикупљање и транспорт продукваног отпада са планског подручја у надлежности је локалног Јавног комуналног предузећа "Блаце". Депоновање комуналног и другог отпада са територије Блаца се врши на депонији комуналног отпада "Међухана" ван граница ПГР-а, којом званично газдује ЈКП "Блаце". Депонија у К.О. Међухана не испуњава нити један од услова одређује Правилник о критеријумима за одређивање локације и уређење депоније отпадних материја („Сл. гл. Републике Србије“ бр.54/92). Депонија комуналног отпада на територији ПГР-а се више не користи. Према Националној стратегији управљања отпадом, Блаце као и остале општине у окружењу морају ући у процес регионализације.

1.3.5. Угроженост од буке

Основи узроци проблема у вези са буком су следећи: неадекватни прописи и стандарди у области буке; неадекватан и недовољан мониторинг буке; застареле производне технологије и стара возила са високом емисијом буке; несистематска мерења буке на изворима емитовања; недостатак просторног планирања у циљу одређивања зона које регулишу област буке; неадекватно лоцирање индустријских постројења, занатских радњи, а посебно угоститељских објеката у урбаним зонама; непостојање пројеката звучне заштите; претварање стамбеног у пословни простор без провере да ли звучна заштита задовољава у односу на нову намену простора; недовољна контрола нивоа буке коју емитују моторна возила; недовољна мрежа улица са аутоматском регулацијом саобраћаја и синхронизација рада семафора на појединим правцима. Као последица ових проблема јавља се прекорачење дозвољених нивоа буке, које нарушава квалитет живота, али има и негативно дејство на здравље људи. Бука је најизраженија у градској зони, зонама утицаја радних комплекса и фреквентних саобраћајница. Главна карактеристика саобраћајне буке је неједначност, а нагли скокови у јачини буке(импулсна бука) веома штетно делују на човека. Бука, поред утицаја на здравље људи, утиче на квалитет становања, услове рада, а посебно на одмор и рекреацију туриста.

На подручју општине Блаце не постоји мрежа мерних места за мерење нивоа комуналне буке у животној средини, те се одређени закључци могу извести на основу општих сазнања о овом врсту акустичног загађивања средине и обиласка стања на терену. Иако на планском подручју нема систематског праћења нивоа и учесталости буке као и праћења утицаја на здравље људи, евидентно је одсуство значајнијих извора који кумулативно продукују овај акустични вид загађења. Имајући у виду да општина Блаце припада групи неразвијенијих општина Србије, односно да је већина индустријских објеката ван функције, а постојећа путна мрежа неоптерећена саобраћајем већег интензитета, може се констатовати да комунална бука не утиче на деградацију квалитета животне средине на планском подручју. Евентуална прекорачења дозвољених нивоа буке краткотрајног су интензитета, и претежно се односе на буку пореклом од саобраћаја на прометним раскрсницама, као и буку пореклом од мањих привредних објеката, складишта грађевинског материјала и већих угоститељских објеката.

Урбанистичким планом предметног простора потребно је, где год је могуће, предвидети реконструкцију улица, изградњу тротоара и појаса зеленила, а кроз правила грађења привредних објеката дати правила изградње и оријентације у односу на изворе буке. Неопходан појас заштитног зеленила.

Табела 1: Граничне вредности индикатора буке на отвореном простору

Зона	Намена простора	Ниво буке у (dB)A	
		За дан и вече	За ноћ
1	Подручја за одмор и рекреацију, болничке зоне и опоравилишта, културно-историјски локалитети, велики паркови	50	40
2	Туристичка подручја, кампови и школске зоне	50	45
3	Чисто стамбена подручја	55	45
4	Пословно-стамбена подручја, трговачко-стамбена подручја и дечја игралишта	60	50

5	Градски центар, занатска, трговачка, административно-управна зона са становима, зона дуж аутопутева, магистралних и градских саобраћајница	65	55
6	Индустријска, складишна и сервисна подручја и транспортни терминали без стамбених зграда	На граници ове зоне бука не сме прелазити граничну вредност у зони са којом се граничи	

Вибрације у знатно мањој мери негативно утичу на стање животне и радне средине од буке али овај критеријум у одређеним ситуацијама може представљати релативну чињеницу у смислу намене планираних објеката. Негативне последице вибрација углавном се испољавају у две основне сфере утицаја: као утицај на људе и као утицај на објекте. Последице вибрација на људе се огледа кроз директна механичка дејства променљивог убрзања на покретне делове човечијег тела као и кроз секундарна биолошка и психолошка дејства услед надражаја и оштећења нервних рецептора. Негативни ефекти вибрације на грађевинске објекте огледају се првенствено у замору материјала, који доводи до скраћење века њиховог трајања.

1.3.6. Угроженост од елементарних непогода

У погледу угрожености простора од дејства **елементарних непогода и удеса** основне опасности прете од бујичних токова из подјастребачког и подкопаоничког подручја, изливања водотокова у пролећним месецима у равничарским теренима, евентуалних земљотреса и ерозионих процеса. Код ерозионих процеса треба истаћи да они настају као последица више међусобно повезаних фактора као што су: геолошко-педолошке и рељефне карактеристике подручја, хидрографске мреже, вегетационог покривача, климатско метеоролошких прилика, итд. На планском подручју заступљени су разноврсни видови ерозије, где су изражени облици флувијалне ерозије као последица рада речних токова. Ерозиони процеси најчешће се манифестују у виду површинског спирања, ламинарне ерозије, јаружања, браздања и сл. Непланско крчење шумских површина и минимални обим пошумљавања у шумским газдинствима један су од основних разлога интензивирања ерозионих процеса на овом подручју. Опасност од појаве високих вода временски је усмерена на период отапања снежног покривача током првих пролећних месеци када набујали потоци бујичарског карактера са околних брда угрожавају пољопривредно земљиште и постојеће изграђене објекте и површине. Близина Копаоничког турског подручја утиче на одређени ниво хазарда од појаве земљотреса јачег интензитета (максимални могући очекивани интензитет земљотреса је 7^о MCS скале). Присутне тенденције глобалног отопљавања и близина планинских масива Јастребца и Копаоника изискују и проблеме везане за сушне периоде (током летњих месеци) и појаву снежних наноса и лавина које су посебно изражене на контакту ободних делова речних долина и подгорју планинских масива.

1.3.7. Ризик од техничких несрећа

Ризик од настанка хемијског удеса постоји током целог процеса производње, транспорта и складиштења хемијски токсичних материја. Из овога произилази да се као места настанка удеса могу идентификовати:

- производна и технолошка постројења у којима опасне материје учествују у процесу производње,
- складишта, магацини и објекти у којима се депонују или чувају опасне материје и
- средства и комуникације којима се превозе опасне материје.

На планском подручју највећи део некадашњих фабрика није у функцији или је делимично у функцији. Највећи део радне зоне смештен је у источном делу града и представља компактну целину (површина комплекса је 15,87ха). Остале зоне су издвојени комплекси дисперговани на целом подручју града. Физичка структура ових објеката је углавном у добром стању и поред тога што велики број није у употреби

Према подацима Међународне организације за рад (ИЛО) у свету се процентуално око 40% од укупног броја удеса догоди у производним погонима, око 35% удеса се дешава при транспорту, а око 25% се односи на удесе приликом складиштења.

Пратеће појаве се могу поделити на следеће категорије:

- испуштање опасних полутаната у ваздух, воду или земљиште - токсични гасови, запаљиве или експлозивне супстанце;
- експлозије материја - којима се избацују у атмосферу велике количине токсичних, запаљивих и експлозивних материја;
- пожари - који имају за последицу стварање облака опасних и безопасних гасова, честица и других производа сагоревања.

Удеси везани за фиксне инсталације обухватају експлозије материја у процесу производње и складиштења, пожаре опасних материја и испуштање токсичних материја у животну средину. Удеси у транспорту су везани за друмски, железнички и водени саобраћај, с тим што су процентуално најзаступљенији удеси у друмском саобраћају.

Производња и потрошња опасних материја је у сталном порасту. Код нас постоји велики број постројења код којих се у оквиру редовне делатности производе и примењују опасне материје, врши транспорт, њихово складиштење и чување, па тако постоји стална потенцијална опасност од њиховог неконтролисаног доспевања у животну средину. Локацијски, опасне материје су углавном везане за веће градове, индустријске центре и уз значајније саобраћајнице. Посебан проблем представља чињеница да се не може предвидети када ће удес настати и локација где ће до удеса доћи. Због тога су индустријски најразвијеније земље, уз помоћ међународних организација, донеле бројне програме, предлоге, препоруке и конвенције које се односе на превенцију, приправност, одговор на удес, мере заштите и санације.

1.3.8. Категоризација животне средине

За подручје Плана према степену загађености извршена је категоризација животне средине, која је дата је у следећој табели 2:

Табела 2: Еколошка категоризација подручја Плана

Подручје према степену загађености	Карактеристике	Подручје просторног плана	Извори загађења
Подручја загађене и деградирани животне средине	Локалитети код којих се јавља прекорачење граничних вредности загађења.	Простор око државног пута ПА реда 214	Нарушавање квалитета ваздуха и повремено прекорачење дозвољеног нивоа буке као последица друмског саобраћаја.
Подручја угрожене животне средине	Локалитети са повременим прекорачењем граничних вредности загађења.	Пољопривредно земљиште, простор око општинских путева и градских улица са фреквентним саобраћајем, локалитети на којима се налазе индустријски и производни објекти	Нарушавање квалитета животне средине као последица коришћења сопствених котларница, изливања отпадних вода из индустријских објеката, обављања саобраћаја градским улицама
Подручја квалитетне животне средине	Подручја са преовлађујућим позитивним утицајима на човека, живи свет и квалитет живота.	Шуме, парковско и заштитно зеленило	Утицај човека негативно утиче на квалитет животне средине

1.3.9. Заштићена природна добра

На основу документације Завода за заштиту природе Србије, као и увидом у Централни регистар заштићених природних добара, констатовано је да се на територији која је обухваћена границама плана нема заштићених природних добара.

Планом је утврђена обавеза извођача радова, да уколико у току радова наиђе на геолошко-палеонтолошке или минералошко-петрографске појаве за које се предпоставља да имају својства природног добра, сходно Закону о заштити животне средине, обавести Завод за заштиту природе Србије и да предузме све мере како се природно добро не би оштетило до доласка овлашћеног лица.

Међутим, овим планом утврђене су обавезе које се односе на опште услове заштите природе и животне средине, јер је квалитет животне средине је делимично угрожен због неадекватног коришћења природних ресурса.

1.3.10. Стање културног наслеђа

На подручју плана према евиденцији Завода за заштиту споменика културе Ниш нема заштићених објеката ни објеката са статусом претходне заштите. Евидентирано је неколико објеката са споменичким својствима, сакрални објекат и више објеката варошке архитектуре и неколико објеката у духу народног градитељства.

На основу АКТ-а о условима чувања, одржавања и коришћења и утврђеним мерама заштите културних добара и добара која уживају претходну заштитуу подручју Генералног плана Блага (број: 1117/1, датума 24.11.2010.г), издатог од Завода за заштиту споменика културе Ниш у оквиру плана потребно је применити Услове и мере заштите непокретних културних добара и добара која уживају претходну заштиту.

1.4. Елементи животне средине за које постоји могућност да буду угрожени

Општина Блага представља недовољно развијено подручје са добро очуваном животном средином. Ниска изграђеност простора објектима супра и инфраструктуре, условили су добар и очуван квалитет основних елемената животне средине. Доминирају врло разноврсни и разноврсни природни предели, грађевинска подручја насеља дисперзно размештена и антропогени екосистеми (пољопривредне површине).

Као елементи животне средине у којима су могући значајнији утицаји и промене на планском подручју идентификовани су:

- **земљиште** чије је стање квалитета углавном задовољавајуће јер нема тешких метала и пестицида у земљишту. Земљиште се деградира ерозијом, заузимањем депонијама и одлагањем минералних и органских супстрата, претераном употребом и неконтролисаним и неадекватном применом вештачких ђубрива и пестицида, као и услед одсуства контроле квалитета воде која се користи за наводњавање у пољопривреди и разних хемијских дејстава уопште.

- **вода**, која је генерално доброг квалитета, међутим лоши комунално-хигијенски услови и неразвијен комуналан систем за одвођење и пречишћавање отпадних вода загађују поједине водене површине и токове. Блатишница као реципијент комуналних и индустријских отпадних вода насеља Блага, је најугроженији водоток. Квалитет воде реке Блаташнице до сада није испитиван од стране Републичког хидрометеоролошког завода. Приликом израде Пројекта санитарне заштите акумулације „Ћелије“ у општини Крушевац (Завод за здравствену заштиту СР Србије „Др Милан Јовановић – Батут“, Београд, 1978. год.) вршена оцена биолошких анализа добијених са реке Блаташнице пре њеног улива у реку Расину. Резултати тих анализа показали су да вода реке Блаташнице припада I класи квалитета вода, међутим, последње анализе које су вршене у неколико претходних година од стране Завода за јавно здравље из Крушевца показале су погоршање квалитета вода реке Блаташнице, а посебно од места улива санитарних и индустријских отпадних вода са подручја насеља Блага.

- **ваздух** је углавном задовољавајућег квалитета. Загађивање ваздуха потиче углавном од саобраћаја, неадекватног складиштења и одлагања нуспродуката и од продуката сагоревања код рада котларница централног грејања код јавних објеката и код индивидуалних ложишта.

- **сеизмичка несигурност** Подручје општине припада зони са могућим интензитетом удара од 7° MCS скале. Као основне мере заштите од земљотреса примењују се техничке норме

о изградњи објеката (асеизмичка изградња) и избору локације. Имајући у виду све параметре потенцијалне сеизмичке активности заштита од земљотреса на подручју општине, треба да представља континуиран процес који обухвата: просторно и урбанистичко планирање (генерално и детаљно), архитектонско и грађевинско пројектовање и изградњу објеката.

Од прописа у употреби је Правилник о техничким нормативима за изградњу објеката високоградње у сеизмичким подручјима ("Сл. лист СФРЈ", бр. 31/81, 49/82, 29/83, 21/88 и 52/90).

- ерозивни процеси и клизишта настали услед природних карактеристика и одређених негативних активности на ширем подручју општине. Не постоји План за проглашење ерозионих подручја на подручју општине.

1.5. Питања заштите животне средине разматрана у стратешкој процени

На основу стања животне средине дефинисана су питања и проблеми релевантни за План генералне регулације Блага, а који су разматрани у току израде Стратешке процене и чине њен садржај. Дефинисана питања представљају стратешки важне елементе за обезбеђење заштите и унапређења стања животне средине приликом дефинисања просторног развоја планског подручја и чине основу дефинисања циљева Стратешке процене утицаја на животну средину. Питања која су разматрана у стратешкој процени су:

- постојећи степен загађености и деградације планског подручја, пре свега квалитета површинских и подземних вода, ваздуха и земљишта, коришћење хемијских средстава у пољопривреди, као и стање управљања отпадом на планском подручју
- осетљивост подручја у погледу загађивања;
- рационално коришћење природних ресурса ради њиховог очувања и дугорочног коришћења.

У току израде Стратешке процене утицаја нису разматране климатске промене и девастација озонског омотача (на планском подручју не постоји значајна продукција CO₂ и других гасова са ефектом стаклене баште или са утицајем на озонски омотач), јонизујуће и нејонизујуће зрачење.

1.6. Приказ варијантних решења

Варијантно решење 1: нереализовање Плана генералне регулације насеља Блага - сценарио нултог развоја

Нереализовањем Просторног плана стање би се погоршало и то на следећи начин:

У области **пољопривредног земљишта и пољопривреде:**

- наставак даљег стихијног и нерационалног заузимања плодног пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе, бесправна градња на пољопривредном земљишту
- неконтролисана примена хемијских средстава у пољопривреди и наставак даље контаминације земљишта;
- немогућност подстицања пољопривредне производње.

У области **система градског зеленила:**

- пренамена зелених површина под бесправном градњом који се драстично рефлектовао, и даље одражава на простор, и могућност реализације планске документације, а све под плаштом привремених промена, где се трајно губе површине планиране за озелењавање;
- непостојање катастра постојећих зелених површина;
- непостојање информационог система о зеленим површинама;
- уношење страних биљних и животињских врста.

У области **становништва, насеља и јавних служби:**

- наставак негативних демографских процеса и смањење пољопривредне производње;
- наставак неуравнотеженог развоја са неуједначеним притисцима на животну средину;

- немогућност побољшања квалитета живота.

У области **привреде:**

- даље ширење зона негативних утицаја од индустријских објеката;
- у недовољној мери развијене активности које су комплементарне заштити животне средине (рационална пољопривредна производња, развој туризма, итд);
- енергетска неефикасност, нерационална потрошња воде, бахато коришћење ресурса;

У области **инфраструктурних система:**

- даље угрожавање изворишта водоснабдевања, неадекватном канализационом мрежом и испуштањем непречишћених отпадних вода у рецепијенте без предходног третмана;
- неодговарајућа саобраћајна матрица, као предуслов унапређења квалитета живота;
- нереализација топловодне мреже, повећан притисак на животну средину и загађење ваздуха од индивидуалних ложишта на чврсто гориво.

У области **управљања отпадом:**

- повећање површина под дивљим депонијама и даљи штетни утицаји од дивљих депонија;
- неадекватно депоновање комуналног, индустријског и пољопривредног отпада;

У области **мониторинга и инвестирања** у заштиту животне средине:

- недовољна материјална средства уложена у програме заштите животне средине;
- недовољан број запослених на заштити животне средине;
- неразвијен систем мониторинга

Варијантно решење 2: реализовање Плана генералне регулације насеља Блаце

У области **пољопривредног земљишта и пољопривреде:**

- заштита и очување квалитетног пољопривредног земљишта, које је основни ресурс за развој пољопривредне производње (приоритет је заштита пољопривредног земљишта на ерозионим теренима);
- остваривање оптималног коришћења земљишта у складу са његовим природно-еколошким својствима и потенцијалима,
- развој пољопривредне производње у градском залеђу;
- развој пољопривредне инфраструктуре;
- етапна и селективна замена намене пољопривредног у друго земљиште, дуж осовина развоја и главних саобраћајница;
- техничко-технолошко и организационо унапређивање пољопривреде;
- побољшање веза између пољопривреде и других компаративних делатности (мала и средња предузећа, трговина, туризам, угостелство).

У области **система градског зеленила:**

- подизање заштитних појасева зеленила дуж примарних саобраћајница;
- повећање површина под зеленилом, формирањем нових парковских површина и линијског зеленила дуж саобраћајница, у приобалном појасу реке Драговиштице и уз остале водотокове.

У области **становништва и насеља:**

- повећање густине насељености и концентрисању изградње унутар насеља и заустављања даљег ширења грађевинских реона,
- унапређење квалитета живота у насељима, опремањем комуналном и саобраћајном инфраструктуром и јавним службама;
- унапређење рада здравствених и образовних служби;
- унапређење квалитета живота (становане, инфраструктура, јавне службе, услуге, комуникације, култура).
- планска нова изградња и адекватна инфраструктурна опремљеност стамбених зона;

У области *привреде*:

- развој привредних области заснованих на коришћењу локалних потенцијала;
- специјализација привредне структуре, од примарне фазе до фазе финализације производа;
- развој мале привреде и породичних фирми базираних на традиционалној занатској и пољопривредној производњи;
- реактивирање постојеће индустријске зоне и формирање нових технолошки савременијих и опремљенијих производних локација;
- заштита животне средине и висок степен искоришћености простора;

У области *инфраструктурних система*:

- унапређење саобраћајне матрице на планском подручју;
- заштита изворишта подземних и површинских вода;
- рационална потрошња воде у привреди и домаћинствима;
- развој канализационог система на целом подручја плана са изградњом ПШОВ;
- предtretман отпадних вода из привреде пре упуштања у градску канализацију;
- заштита од поплава са усклађењем заштитних система у односу на окружење;
- унапређење енергетске ефикасности;
- одржавање, унапређење и поузданост у раду постојеће електроенергетске мреже;
- афирмисање у коришћењу алтернативних и обновљивих извора енергије;
- санација постојећих сметлишта и дивљих депонија.

У области *заштите животне средине*:

- заштита ваздуха, земљишта, површинских и подземних вода;
- заштита од буке и вибрација;
- заштита флоре и фауне и унапређење биодиверзитета и геофонда;
- заштита природних и културних добара;
- даље унапређење и развој система мониторинга и катастра загађивача;
- веће улагање у програме заштите животне средине

1.7. Консултације са заинтересованим органима и организацијама

У поступку израде Плана генералне регулације и спровођења Стратешке процене утицаја на животну редину обављене су консултација са надлежним републичким и општинским службама, јавним предузећима и заинтересованим органима и организацијама, у току којих су прибављени подаци, услови и мишљења већег броја субјеката.

2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

У складу са законским одредбама, у овом поглављу су приказани општи и посебни циљеви и индикатори Стратешке процене. Општи и посебни циљеви стратешке процене дефинишу се на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим локалним плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу региона, Републике и на међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у овом Плану. На основу дефинисаних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене.

2.1. Општи циљеви стратешке процене

Општи циљеви Стратешке процене припремљени су на основу стања животне средине, стратешких питања заштите животне средине од значаја за планско подручје и циљева и захтева у области заштите животне средине релевантних секторских докумената. ***Обезбеђење просторних услова за развој и изградњу са припадајућом инфраструктуром, у складу са економским могућностима општине и уз очување животне средине.***

Општи циљеви заштите животне средине на планском подручју су директној вези са општим циљевима у плану вишег реда и то су:

- Обезбеђивање квалитетне животне средине, што подразумева чист ваздух, довољне количине квалитетне и хигијенски исправне воде за пиће, затим очуваност пољопривредног земљишта, екосистема и биолошке разноврсности, квалитетне површине за рекреацију и туризам, уређеност насеља и сл;

- Постизање рационалне организације, уређења и заштите простора усклађивањем његовог коришћења са могућностима и ограничењима у располагању природним ресурсима (пољопривредно земљиште, шуме, воде и др.) и створеним вредностима, односно оптимално управљање и коришћење природних ресурса;

- Зауостављање даље деградације природне средине (ваздух, вода, земљиште и др.) одређивањем стања, приоритета заштите и услова одрживог коришћења простора;

- Предузимање адекватних превентивних мера уз успостављање система контроле свих облика загађивања.

- Подизање и јачање нивоа еколошке свести, информисања и образовања становништва о еколошким проблемима укључивањем јавности у доношење одлука у погледу мера заштите животне средине.

2.2. Посебни циљеви и индикатори стратешке процене

Посебни циљеви заштите животне средине планског подручја произлазе из анализе стања животне средине и значајних питања, проблема, ограничења и потенцијала планског подручја, као и приоритета за решавање еколошких проблема, а у складу су са општим циљевима и начелима заштите животне средине.

Еколошки одговорно коришћење простора, који обухвата План генералне регулације, представља значајан потенцијал за одрживи развој овог подручја. При томе се, у просторној организацији треба ослањати на следеће посебне циљеве заштите животне средине:

Табела 3: Посебни циљеви стратешке процене и индикатори

посебан циљ	индикатор
Заштита и унапређење квалитета природних ресурса	
1. Очување квалитета ваздуха	- број дана са прекораченом имисијом SO ₂ , NO ₂ , чађи и суспендованих честица
2. Очување квалитета вода и успостављање интегралног управљања водама	Потрошња воде по секторима (% од укупно исцрпене воде) Присуство фекалних бактерија у води за пиће - Удео ресурса воде за пиће намењене за кућну употребу која садржи концентрације фекалних бактерија више од препоручених за квалитет воде за пиће (%)
3. Унапређење квалитета земљишта, кроз смањење загађења и ублажавање ерозије	Промена намене земљишта-удео промене намене коришћења земљишта у временском периоду (%) Деградација земљишта ha (величина области и интензитет промена са побољшањем или погоршањем стања)
4. Очување обрадивог пољопривредног земљишта	- % обрадивог земљишта у односу на укупно земљиште - промене у намени површина
5. Повећање површина под шумама и зеленилом	- % површина под шумама и зеленилом у односу на укупну површину
6. Заштита природних ресурса и коришћење обновљивих извора енергије	Емисија CO ₂ , % смањења потрошње енергената, % смањења потрошње угља и нафтних деривата
7. Очување и адекватан третман предела, станишта и живог света	- укљученост у међународне програме заштите - број угрожених биљних и животињских врста

	- број заштићених врста
Заштита здравља	
8. Обезбеђење заштите здравља	- % становништва обухваћен основном здравственом заштитом (број становника на 1 лекара) - очекивано трајање живота новорођенчади - животни век - узрок смртности - број становника оболелих од респираторних, канцерогених и заразних болести
9. Смањење изложености буци и вибрацијама	- изложеност буци/прекорачење дозвољеног нивоа буке у току дана и ноћи - изложеност вибрацијама
Заштита од удеса и елементарних непогода	
10. Смањење ризика од удеса	- број локалитета са високим ризиком од удеса - постојање планова интервенције у случају ванредног стања
11. Смањење ризика од елементарних непогода и ратних разарања	- % површина угрожених поплавама
Даљи развој и проширење система мониторинга и веће инвестирање у заштиту животне средине	
12. Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	- % општинских прихода уложених у заштиту животне средине - број реализованих програма заштите - број мерних места у зависности од загађења

3. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Процена могућих утицаја Плана на животну средину садржи следеће елементе:

- 1) приказ процењених утицаја варијантних решења плана (*варијантна решења 1u 2*) на животну средину;
- 2) поређење варијантних решења и приказ разлога за избор повољнијег решења;
- 3) приказ процењених утицаја планских решења на животну средину са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- 4) начин на који су при процени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине (подаци о ваздуху, води, земљишту, клими, јонизујућем и нејонизујућем зрачењу, буци и вибрацијама, биљном и животињском свету, становништву, здрављу људи, градовима и другим насељима, културно-историјској баштини, инфраструктурним, индустријским и другим објектима)
- 5) начин на који су при процени утицаја на животну средину дефинисане карактеристике утицаја: врста утицаја, вероватноћа да се утицај појави, трајање (временска димензија), учесталост и просторна димензија утицаја.

3.1. Процена утицаја на животну средину и поређење варијантних решења

У процесу Стратешке процене анализирана два супротна сценарија развоја у оквиру процене варијантних решења (Варијанта 1 – уколико не дође до реализације/спровођења плана и Варијанта 2 – уколико дође до спровођења/реализације плана). Процена утицаја варијантних решења на циљеве Стратешке процене уређена је како би се омогућило поређење анализираних варијантних решења, а указало на повољније варијантно решење са становишта заштите животне средине и друштвеног бољитка. Поређење варијантних решења извршена је у наредној табели.

Табела 4:Процена утицаја варијантних решења на животну средину

Циљ стратешке процене	Варијантно решење бр.1 (план се не реализује – спонтани развој)	Варијантно решење бр.2 (план се реализује)
1. Очување квалитета ваздуха	?/-	+
2. Очување квалитета вода и успостављање интегралног управљања водама	-	+
3. Унапређење квалитета земљишта, кроз смањење загађења и ублажавање ерозије	-	+
4. Очување обрадивог пољопривредног земљишта	-	М
5. Повећање површина под шумама и зеленилом	?/-	++
6. Заштита природних ресурса и коришћење обновљивих извора енергије	-	+
7. Очување и адекватан третман предела, станишта и живог света	--	М
8. Обезбеђење заштите здравља	?	+
9. Смањење изложености буци и вибрацијама	?	М
10. Смањење ризика од удеса	? /-	М
11. Смањење ризика од елементарних непогода и ратних разарања	? /-	М
12. Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	-	М

Врсте утицаја: ++ веома позитиван; + позитиван; -- веома негативан; - негативан; ? непознат; М - зависи од мера заштите

Варијантно решење 1 (status quo/сценарио нултог развоја) које се односи на нереализовање Плана, према приказаној табели је неповољније са аспекта заштите животне средине и имало би за последицу погоршање тренутног стања животне средине на планском подручју. То се пре свега односи на подручја у којима већ постоје изражени проблеми неадекватног управљања отпадом, загађивања отпадним водама, загађивања пољопривредног земљишта и подземних вода неконтролисаним/нестручним употребом пестицида. Изостанак мера из области управљања отпадом довео би до повећања површина дивљих нехигијенских депонија чиме би се смањила могућност решавања проблема управљања отпадом. Испуштање непречишћених отпадних вода довело би до загађивања површинских и подземних вода на планском подручју. Ово решење имало би за последицу и даље некоришћење обновљивих извора енергије као и непримењивање принципа органске пољопривреде чиме се смањују

могућности ослањања на локалне ресурсе и коришћења здраве животне средине и потенцијала за производњу здравих, препознатљивих пољопривредних производа.

Варијантно решење 2 које се односи на усвајање и доследно спровођење плана уз примену других секторских планова и програма, као и позитивне законске регулативе, далеко је повољније са становишта посебних циљева Стратешке процене. Прво, ово варијантно решење је значајно повољније са становишта заштите животне средине првенствено кроз: заустављање деградације животне средине (ваздух, вода, земљиште и др.) одређивањем стања, приоритета заштите и услова одрживог коришћења ресурса; постизање рационалне организације, уређења и заштите простора (повећан проценат зелених површина); обезбеђивање квалитетне животне средине - заштита вода уз примену интегралног приступа у управљању и коришћењу водних ресурса, потпуна заштита квалитета подземних вода и стриктна заштита зона које су законом резервисана изворишта водоснабдевања, заштита земљишта уз интегрални однос у планирању и управљању земљишним ресурсима, заштита и очување квалитета ваздуха; предузимање адекватних превентивних мера уз успостављање система контроле свих облика загађивања; интегрални и континуирани систем мониторинга животне и природне средине у општини; успостављање система за институционално управљање животном средином, унапређење информисања јавности.

Стратешком проценом утицаја и планом предложен је одржив развој подручја уз очување постојећих потенцијала, природних вредности и ресурса као и решења за спречавање конфликта у простору и разрешење постојећих просторних еколошких проблема.

3.2. Процена утицаја планских решења на животну средину

3.2.1. Карактеристике утицаја

У складу са критеријумима из Прилога I Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, извршена је квалитативна евалуација утицаја планских решења на животну средину са циљем да се утврди значај утицаја. При евалуацији у обзир су узете следеће карактеристике утицаја:

1. Врста утицаја
2. Вероватноћа да се утицај појави
3. Трајање утицаја (временска димензија), према временском хоризонту Плана генералне регулације:
 - краткорочни утицаји- период од 4 године након усвајања Плана (период до 2018. године);
 - средњорочни утицаји (период после 2018.);
 - дугорочни утицаји (после временског хоризонта Плана)
4. Учесталост утицаја
5. Просторна димензија утицаја.

Наведене карактеристике утицаја су вредноване према следећој табели.

Табела 5: Вредновање карактеристика утицаја

Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија утицаја
+ Позитиван ++ Веома позитиван - Негативан -- Веома негативан 0 Неутралан М зависи од мера заштите	мало вероватан средње вероватан веома вероватан	краткорочан средњорочан дугорочан	повремен средње учестао сталан	Л локални (део Општине) О општински Г градски Р регионални Н национални МЕ међународни

У складу са врстом планског документа, карактеристикама планског подручја и стањем животне средине, изабране су карактеристике које одређују значајан утицај и то:

- средње и веома вероватан утицај,
- средњорочан и дугорочан утицај,
- средње учестао и сталан утицај,
- локални, општински, градски, регионални, национални и међународни ниво утицаја.

За свако планско решење вршено је одређивање и евалуација утицаја. Бојом су приказани позитивни (зелена), негативни (црвена), неутрални (бела) и утицаји који зависе од примене мера заштите (жута) а интензитетом боја, приказан је значај утицаја, према броју карактеристика које су дефинисане као значајне (постојање једне или две) и врло значајне (три или четири карактеристике).

Табела 6: Врсте утицаја

врста утицаја	значај утицаја		
	једна или две карактеристике	три карактеристике	четири карактеристике
Позитиван			
Негативан			
Неутралан			
Зависи од мера заштите			

За свако планско решење извршена је евалуација утицаја. Евалуација утицаја (врста, вероватноћа, трајање, учесталост и просторна димензија) и образложење утицаја приказани су у **Прилогу I**. Збирна матрица утицаја просторног плана на животну средину приказана је у **табели 8**.

3.2.2.Процена утицаја планских решења на животну средину

За потребе процене утицаја Плана генералне регулације насеља Блаце на животну средину изабрана су планска решења приказана у следећој табели.

Решења из области заштите животне средине, заштите биодиверзитета и управљање природним непогодама и технолошким удесима нису процењивана у оквиру Стратешке процене, јер су она у функцији заштите животне средине и самим тим усклађена са циљевима и решењима Стратешке процене.

Табела 7: Планска решења за која се врши процена утицаја

Област	Планско решење
САОБРАЋАЈ	1. Доградња и реконструкција саобраћајне мреже, корекција геометријских карактеристика и проширење габарита улица;
ЈАВНЕ ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ	1. Реконструкције постојећих или подизање нових парковских површина и формирање дрвореда у свим улицама у којима попречни профили и трасе подземних и надземних инсталација то дозвољавају 2. Формирање заштитног зеленила у оквиру комерцијалних и привредних комплекса
ХИДРОТЕХНИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА	1. Реконструкција водоводне мреже (замена цевовода од цемент-азбестног материјала, новим од ПЕ цеви минималног пречника Ø 100 мм) 2. Реконструкција и доградња канализационе мреже (санација постојећег ППОВ, реконструкција постојећих и изградња нових колектора, завршетак индустријског колектора)

	3. уређење корита реке Блаташнице због угрожености насеља од бујичних вода
ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ	1. Реконструкција, модернизација и развијање преносне и дистрибутивне електро мреже и ТС;
ТОПЛИФИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА	1. Изградња система дистрибуције природног гаса
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА	1. Реконструкција и модернизација капацитета (замена постојећих аналогних комуникација дигиталним, изградња нових комуникационих објеката)
КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА	1. Опремање и уређење комуналних зона на подручју ПГР-а
СТАНОВАЊЕ	1. Заокружење постојећих стамбених зона и формирање нових на погодним локацијама 2. Реконструкција стамбеног фонда (пренамена, санација равних кровова) и изградња објеката намењених социјалном становању
ПРИВРЕЂИВАЊЕ	1. Ревитализација и модернизација постојећих индустријских и привредних капацитета 2. Развој мањих производних и радних комплекса - мала и средња предузећа (на новим површинама као и у оквиру постојећих)

Табела 8: Збирна матрица утицаја Просторног плана на животну средину

Планско решење/циљ стратешке процене	1. Очување квалитета ваздуха	2. Очување квалитета вода и успостављање интегралног управљања водама	3. Унапређење квалитета земљишта, кроз смањење загађења и ублажавање ерозије	4. Очување обрадивог пољопривредног земљишта	5. Повећање површина под шумама и зеленилом	6. Заштита природних ресурса и коришћење обновљивих извора енергије	7. Очување и адекватан третман предела, станишта и живог света	8. Обезбеђење заштите здравља	9. Смањење изложености буци и вибрацијама	10. Смањење ризика од улеса	11. Смањење ризика од елементарних непогода и ратних разарања	12. Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине
	САОБРАЋАЈ											
1.1. Доградња и реконструкција саобраћајне мреже, корекција геометријских карактеристика и												

СТАНОВАЊЕ											
8.1. Заокружење постојећих стамбених зона и формирање нових на погодним локацијама											
8.2. Реконструкција стамбеног фонда (пренамена, санација равних кровова) и изградња објеката намењених социјалном становању											
ПРИВРЕЂИВАЊЕ											
9.1. Ревитализација и модернизација постојећих индустријских и привредних капацитета											
9.2. Развој мањих производних и радних комплекса - мала и средња предузећа (на новим површинама као и у оквиру постојећих)											

4. РЕШЕЊА И МЕРЕ ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ И УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Заштита животне средине на подручју Плана генералне регулације насеља Блаце заснива се на концепту одрживог развоја, усклађивању коришћења простора са могућностима и ограничењима природних и створених вредности (установљени режими и мере заштите) и са потребама економског развоја, полазећи од начела превенције и спречавања загађивања животне средине и начела интегралности. То подразумева обавезно укључивање услова заштите животне средине у све планове и предвиђене активности и садржаје на планском подручју.

Планска решења у области заштите животне средине припремљена су на основу постојећег стања и планираних активности и развоја који се предвиђају Планом. Систем заштите животне средине чине мере, услови и инструменти за:

- одрживо управљање, очување природне равнотеже, целovitosti, разноврсности и квалитета природних вредности и услова за опстанак свих живих бића;
- спречавање, контролу, смањивање и санацију свих облика загађивања животне средине (Чл. 2., ст. 1. и 2. Закона о заштити животне средине).

Применом мера заштите животне средине, ефекти негативних тенденција идентификованих у простору кориговаће се у правцу побољшања квалитета појединих елемената животне средине, а применом свих расположивих инструмената спречиће се њихово ширење ван утврђеног планског оквира.

Мере за смањење негативних и увећање позитивних утицаја Плана генералне регулације насеља Блаце на животну средину припремљене су на основу резултата процене утицаја и циљева стратешке процене.

4.1. Заштита ваздуха

Загађивање ваздуха потиче углавном од саобраћаја, неадекватног складиштења и одлагања нуспродуката и од продуката сагоревања код рада котларница централног грејања код јавних објеката и код индивидуалних ложишта.

Заштита овог природног елемента подразумева смањење емисија загађујућих материја из постојећих извора, ограничавање емисије из нових извора и успостављање система

мониторинга квалитета ваздуха и друге опште мере уређивања простора и коришћења ресурса. Заштита ваздуха спроводиће се:

- ограничавањем емисија загађујућих материја из саобраћаја и домаћинства, развојем система гасификације и топлификације и подстицањем енергетске ефикасности у смислу што рационалнијег коришћења енергије;
- стимулацијом грађана са индивидуалним ложиштима на прелазак на алтернативне изворе загревања;
- уградњом уређаја за смањење емисија на изворима где су емисије изнад GVI прописане законом, као што су индустријски погони, котларнице итд;
- коришћењем алтернативних енергетских извора: сунчеве и геотермалне енергије, енергије биомасе и отпада;
- преиспитивањем режима саобраћаја у ширем центру насеља, повећањем проточности главних градских саобраћајница, као и преусмеравањем транзитног саобраћаја из центра насеља на алтернативни путни правац, ради смањења депозиције тешких метала из издувних гасова транспортних возила;
- формирањем санитарно заштитних зона око већих индустријских и комуналних објеката; планским озелењавањем јавних површина и стварањем функционалног система зеленила са изградњом нових паркова, спортско-рекреативних терена и дечијих игралишта; формирањем зелених појасева дуж јавних путева (нарочито у зонама становања и јавних функција ради редукције запрашености и негативног утицаја издувних гасова);
- применом прописа и прибављањем обавезних интегрисаних дозвола за постојећа и нова привредна (индустријска) постројења, као и променом у начину функционисања постојећих постројења, док се за нова постројења примењују најбоље доступне технологије (БАТ) и решења усклађена са прописима;
- формирањем катастра загађивача ваздуха са подацима о свим стационарним изворима загађења ваздуха;
- развојем информационог система квалитета ваздуха за подручје Плана генералне регулације насеља Блаце преко Екобилтена и интернет презентација, са доступном базом података о актуелном и десетогодишњем стању квалитета ваздуха.
- увођењем мерних места за контролу квалитета ваздуха (пре свега у централној зони насеља, у комплексима будућих привредних објеката који могу довести до значајнијег погоршања квалитета ваздуха и дуж главних саобраћајних праваца).

4.2. Заштита и коришћење вода

Заштита водних ресурса подразумева заштиту квалитета вода до нивоа прописаних класа квалитета површинских вода и потпуну заштиту квалитета подземних вода, у циљу њиховог трајног очувања и унапређење квалитета до степена који омогућава њихово коришћење за потребе најзахтевнијих корисника, као и заштиту од вода (заштита од поплава и ерозије). Воде се могу користити, а отпадне воде испустити уз примену одговарајућег третмана, на начин и до нивоа који не представља опасност од загађивања. Мере заштите вода обезбеђују спречавање или ограничавање уношења у воде опасних, отпадних и других штетних материја, праћење и испитивање квалитета површинских и подземних вода, као и квалитета отпадних вода и њихово пречишћавање. Као мере заштите вода морају се предузети следеће активности:

Мере у области заштите квалитета вода су:

Враћање у прописану класу квалитета површинских вода (пре свега реке Блатишнице и њених притока) адекватним третманом отпадних вода и планским коришћењем земљишта:

- заштитом изворишта и обезбеђењем снабдевања водом, применом прописаних активности у зони заштите изворишта, ревитализацијом и проширивањем водоводног система;
- ревитализацијом загађених водотокова, приобаља и шире околине и довођење свих деоница водотокова у прописану класу;

- смањењем емисије суспендованог и органског загађења од стране концентрисаних и расутих загађивача;
- планским третманом комуналних отпадних вода - ширењем канализационе мреже (кишне и фекалне канализације), одређивање локације и изградња ППОВ;
- планским третманом индустријских отпадних вода - изградња канализације за отпадне воде, изградња система за претретман отпадних вода у привредним постројењима, уградња постројења за пречишћавање отпадних вода загађених нафтним дериватима; санација постојећих индустријских постројења за третман отпадних вода;
- опремањем подручја плана канализационом инфраструктуром са сепарационим системом одвођења кишних и отпадних вода;
- евидентирањем домаћинства која поседују септичке јаме које нису непропусне, и условљавањем изградње непропусних;
- изградњом «централног» постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) низводно од Блага;
- прикупљањем атмосферских вода са саобраћајних површина и њиховим контролисаним одвођењем у реципијент, уз претходни третман на сепараторима, посебно у зонама где су саобраћајнице у близини изворишта за водоснабдевање у складу са режимима коришћења простора у појединим зонама санитарне заштите изворишта;

Превентивним мерама обезбеђује се заштита изворишта, и то:

- рационализацијом потрошње воде;
- забраном изградње индустријских и других објеката чије отпадне материје могу загадити воду и земљиште, забране изградње других објеката који могу загадити воду или земљиште или угрозити безбедност водопривредне инфраструктуре;
- дозвољеном изградњом објеката ако се у пројектовању и извођењу обезбеди канализација и пречишћавање отпадних вода у складу са стандардима прописаним законом и у складу са законом, дозвољеном изградњом објеката за рекреацију и туризам под условима заштите животне средине;
- постојећи индустријски објекти морају у најкраћем року обезбедити канализацију и пречишћавање отпадних вода у складу са законском регулативом;
- изградњом депонија за безбедно складиштење и санитарно исправно руковање свим отпадним материјама из процеса производње и отпадним муљевима из постројења за пречишћавање отпадних вода;
- изградњом заштитних појасева на водотоцима и бујичним токовима;
- санацијом преосталих ерозионих и бујичних жаришта, смиривање ерозије и постепено смањивање продукције и проноса наноса;
- отпад се сме сакупљати само на водонепропусним површинама, а депоновање је могуће само ван шире зоне заштите;
- забрана транспорта и складиштења опасних и отровних материја;
- антиерозивним радовима ради спречавања спирања земљишта и хемијског или механичког загађења водотока;
- успостављањем ефикасног система мониторинга и израда и ажурирање катастра загађивача и спровођење репресивне политике у складу са законском регулативом која се односи на заштиту квалитета вода;
- успостављањем комплексног, функционалног, информационог и управљачког система заштите животне средине;
- израдом плана заштите вода;
- перманентном и стриктном контролом квалитета амбијенталних и отпадних вода.

4.3. Заштита земљишта

Земљиште које је деградирано загађивањем и деструктивним процесима није испитивано као ни засићеност земљишта тешким металима и пестицидима. Земљиште се деградира и ерозијом, заузимањем депонијама и одлагањем минералних и органских супстрата.

Претерана употреба и неконтролисана и неадекватна примена вештачких ђубрива и пестицида, као и одсуство контроле квалитета воде која се користи за наводњавање у пољопривреди и разна хемијска дејства уопште, загађују земљиште, површинске и подземне воде. Заштита, коришћење и уређење земљишта обухвата очување продуктивности, структуре и слојева тла, као и природних и прелазних облика и процеса.

Заштита и спречавање неповољног утицаја на квалитет земљишта спроводи се:

- уклањањем свих дивљих депонија и забраном неконтролисаног депоновања свих врста отпада;
- успостављањем еколошке контроле у циљу спречавања индустријског загађивања, испуштања хемијског отпада и прљавих индустријских материја. У вези са тим поштрити казнену политику;
- предвидети превентивне и оперативне мере заштите, реаговања и поступке санације за случај хаваријског изливања опасних материја у околину;
- контролом употребе агрохемијских средстава у циљу смањивања загађења земљишта из пољопривреде и очување земљишта које се одликује високим пољопривредним вредностима;
- спроводити рационалну изградњу канализационе мреже с уређајима за пречишћавање отпадних вода,
- осмислити Програм испитивања загађености земљишта у зонама рекреације (дечја игралишта), подручјима око индустријских објеката и поред значајних саобраћајница;
- рационално коришћење грађевинског и пољопривредног земљишта;
- коришћење постојећег грађевинског фонда за нове делатности и намене у случајевима када је то могуће (уместо "greenfield" давање предности "brownfield" инвестицијама);
- код одређивања траса инфраструктурних система у простору, пољопривредно земљиште се мора у највећој могућој мери штитити, нарочито избегавањем фрагментације.

4.4. Заштита биодиверзитета, флоре, фауне, угрожених и заштићених врста

Антропогеним или природним утицајем долази до промена услова опстанка и развоја у природним пределима и до измене целокупног биодиверзитета. Заштита вегетације, посебно шумске и животињског света спроводиће се перманентно како кроз израду одговарајуће документације, тако и кроз спровођење активности планираних посебним документима које треба донети у складу са законом. У циљу очувања биљног и животињског света, неопходно је:

- обезбедити очување постојеће дрвенсте, жбунасте и зељасте природне вегетације у што већој мери. као и њихово унапређење. Означити површине на којима је дошло до девастације и стварања деградираних (еродираних) површина и предвидети њихову санацију и пошумљавање.
- обезбедити услове за ревитализацију измењених делова природе у циљу подизања квалитета животне средине планског подручја.
- утврдити намену површина и обезбедити максимално очување свих постојећих зелених површина од даље деградације, загађивања и пренамене. Предвидети нове зелене површине и подизање зелених заштитних појасева због умањења директних и индиректних негативних ефеката изазваних различитим делатностима.
- утврдити обавезу очувања и подизања засада високе вегетације, као и формирања уређених зелених површина:
 - дуж саобраћајница - подизање засада високе вегетације (дрвореда), уз могућност формирања линеарних ивичних травњака. Садни материјал треба да чине врсте које су биолошки постојане, естетски прихватљиве и прилагођене околном простору и његовој намени;
 - око дечијих игралишта и паркинг простора (растерским озелењавањем озеленити отворене паркинг површине) и др

4.5. Заштита здравља

Заштита здравља се обезбеђује:

- смањењем емисије загађујућих материја и изложености њиховом штетном дејству;
- заштитом и унапређењем постојећих шума, шумског земљишта и заштитних "зелених појасева";
- смањењем емисије загађујућих материја у ваздуху подизањем заштитних "зелених појасева" уз магистралне саобраћајнице и нова привредна постројења, односно заштитног зеленила у насељима.

Заштита од буке. Законски нормативи у вези заштите становништва од штетног дејства буке доносе се у облику максимално дозвољеног нивоа меродавног параметра или параметара који представљају полазну обавезу испуњења услова везаних за проблематику буке.

Највиши дозвољени нивои буке изражени А -пондерисани нивоом у dB(A) (ЈУС У Ј6.205), према Правилнику о нивоу буке у животној средини (Сл. гласник РС 54/92) дати су у табели бр.9.

Табела 9: Највиши дозвољени нивои спољашње буке

Зоне	Намена простора	Највиши дозвољени ниво спољашње буке dB(A)	
		Дан	Ноћ
I	Подручја за одмор и рекреацију, болничке зоне и опоравилишта, културно -историјски локалитети, велики паркови	50	40
II	Туристичка подручја, мала и сеоска насеља, кампови и школске зоне	50	45
III	Чисто стамбена подручја	55	45
IV	Пословно-стамбена подручја, трговинско -стамбена подручја, дечја игралишта	60	50
V	Градски центар, занатска, трговачка, административно - управна зона са становима, зоне дуж аутопутева и магистралних саобраћајница	65	55
VI	Индустријска, складишна и сервисна подручја и транспортни терминали без становања	На граници зоне бука не сме прелазити нивое у зони са којом се граничи	

С обзиром да планско подручје није угрожено повећаним нивоом комуналне буке, основне мере заштите од њеног неповољног дејства односе се на унапређење саобраћајне матрице градског подручја (измештање теретног саобраћаја из централног градског подручја), ради повећања проточности возила у ужем градском центру, као и постављање одговарајућих заштитних појасева зеленила између планираних инфраструктурних и привредних објеката који могу произвести буку већег интензитета и постојећих зона стамбене изградње.

Поред зеленила један од начина за смањење нивоа буке је изградња вертикалних заштитних зидова (баријера). Вертикални зидови представљају грађевинске конструкције од развог материјала (армирани бетон, бетон, опека, камен, дрво, алуминијум, стакло, пластика и др.), налазе се у профили саобраћајнице у виду вертикалне препреке и заштиту од буке врше рефлексијом и апсорпцијом звучних таласа. Њихова примена долази до изражаја у условима ограниченог простора. У зависности од положаја објекта кога треба заштитити од буке у односу на саобраћајницу, разликујемо више типова вертикалних заштитних зидова: рефлектирајући, апсорбујући и високо апсорбујући. Као заштита од саобраћајне буке, најуспешнији резултати се постижу високо-апсорпционим оградама које се најчешће израђују као сендвич од перфорираног метала или дрвета. Као пунило примењује се материјал који има високу апсорпцију звука. Слабљење баријере зависи од карактеристика материјала, димензија и облика баријере. Основни принцип при пројектовању баријере, је да висина баријере мора бити барем толика да спречи оптичку видљивост извора буке и угроженог места. Слабљење које се у тим условима постиже износи 5 dB. Свако, даље повећање баријере од једног метра

доприноси повећању слабљења од 1.5 dB. Ширина баријере треба да буде осам пута већа од растојања угроженог места до баријере.

Заштита здравља се постиже и обезбеђењем редовне контроле здравствене исправности намирница и квалитета воде за пиће, као и системом адекватне здравствене заштите - реконструкцијом постојећих објеката здравствене заштите и обезбеђењем доступности објеката и услуга здравствене заштите и других јавних служби од значаја за здравствени и социјални статус грађана.

4.6. Управљање отпадом

Према Стратегији управљања отпадом за период 2010-2019.године управљање отпадом по врстама обухвата:

Управљање комуналним отпадом подразумева повећање броја становника обухваћених системом сакупљања отпада, чишћење дивљих сметлишта, организовање примарне селекције кроз организовано сакупљање рециклабилног отпада већ у самим домаћинствима,

Управљање опасним отпадом обухвата: прописно сакупљање и транспорт опасног отпада до централних регионалних складишта опасног отпада где се отпад чува ради третмана (на територији Нишавског управног округа планира се изградња регионалног складишта опасног отпада) и третман у постројењу за физичко-хемијски третман опасног отпада у оквиру центра за управљање опасним отпадом.

У оквиру *управљања медицинским отпадом* предвиђено је обавезно разврставање медицинског отпада на месту настанка на опасан и неопасан, транспорт до централних места за третман медицинског отпада, третман инфективног медицинског отпада дезинфекцијом и стерилизацијом, а затим третман млевењем.

Управљање отпадом животињског порекла је у надлежности Министарства пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде. Потребно је приступити изради програма управљања отпадом животињског порекла. Отпад животињског порекла, као и производе настале прерадом отпада животињског порекла треба користити у енергетске сврхе.

Управљање отпадом на планском подручју има за циљ развијање одрживог система управљања отпадом и прелазак на систем регионалног одлагања отпада у Топличком округу у циљу смањења загађења животне средине и деградације простора. Основна концепцијска решења у циљу заустављања негативних трендова и ефикасног управљања комуналним отпадом су:

- заустављање и санкционисање линијске дисперзије депонија дуж путева и речних токова у близини насеља;
- преусмеравање опасног отпада на регионално складиште у Нишавском округу;
- у циљу смањења простора потребног за одлагање, смањења употребе природних ресурса, као и циљу уштеде енергије, неопходно је радити на промоцији рециклаже.

4.7. Заштита од елементарних непогода и технолошких удеса

У погледу угрожености простора од елементарних непогода и технолошких удеса (акцидената) основне опасности прете од дејства ерозионих процеса, покренутих клизишта на падинским теренима, бујичних токова и плављења пољопривредних и стамбених површина, односно појаве пожара, града и земљотреса.

Мере заштите простора од дејстава елементарних непогода подразумевају:

- при изградњи треба водити рачуна да се гради изнад кота трагова великих вода, односно у складу са подацима о максималном нивоу подземних вода у тлу;
- примена техничких норми (асеизмичка градња) приликом изградње објеката;
- регулацију корита бујичних токова на подручју Општине ради смањивања могућности од изненадне појаве поплавних таласа;
- примену антиерозионих мера у подручјима која су потенцијално угрожена ерозионим процесима (селективно пошумљавање, спречавање нерационалне сече стабала, перманенту контролу стања на овим подручјима од стране Општинског штаба цивилне заштите, забрану градње стамбених и других објеката без неопходне комуналне инфраструктуре, итд.);

- мере заштите од атмосферских елементарних непогода (град, ветар) обухватају одржавање и по потреби проширење постојеће мреже противградних станица и успостављање и одржавање њихове директне везе са РХМЗ.

Основни циљеви управљања хемикалијама и заштита од удеса су:

- усклађивање националних прописа из области управљања хемикалијама и заштите од удеса са законодавством ЕУ;
- ревизија националних прописа о удесима у индустрији и транспорту;
- успостављање и развој информационог система за управљање хемикалијама и заштиту од удеса;

По питању заштите од акцидентних загађења, основне мере заштите се заснивају на управљању ризиком од удеса, и то кроз: идентификацију опасности; анализу последица; процену ризика; планирање мера за превенцију удеса или смањење ризика; организовање мера приправности и одговора на удес; као и планирање мера санације од последица удеса. Да би се санација успешно спровела мора да обухвати израду плана санације и израду извештаја о удесу. Мере заштите треба спроводити: за постојеће објекта и технологије (производња, складиштење, утовар, транспорт, претовар штетних и опасних материја), кроз превентивне мере и мере сталног надзора; за нове објекте, технологије и радове, као и код реконструкција постојећих, кроз обавезну израду процене утицаја и процене ризика на животну средину; израдом Мапе хазарда, чиме ће се утврдити потенцијални извори удесних загађења и правци транспорта опасних и штетних материја.

4.8. Заштита од пожара -урбанистичке мере

Ради заштите од пожара објекти морају бити реализовани према одговарајућим техничким противпожарним прописима, стандардима и нормативима:

- објекти морају бити реализовани у складу са Законом о заштити од пожара („Сл. гласник СРС“ бр. 111/09),
- објекти морају имати одговарајућу хидрантску мрежу, која се протоку и притиску воде у мрежи планира и пројектује према Правилнику о техничким нормативима за спољну и унутрашњу хидрантску мрежу за гашење пожара („Сл. лист СФРЈ“ бр. 30/91)
- објектима мора бити обезбеђен приступни пут за ватрогасна возила, сходно Правилнику о техничким нормативима за приступне путеве („Сл. лист СРЈ“ бр 8/95)
- објекти морају бити реализовани у складу са Одлукама о техничким нормативима за електричне инсталације ниског напона („Сл. лист СФРЈ“ бр. 53, 54/88 и 28/95), Правилником о техничким нормативима за заштиту објеката од атмосферског пражњења планиране гараже реализовати у складу са Правилником о техничким захтевима за заштиту гаража за путничке аутомобиле од пожара и експлозија („Сл. лист СЦГ“, бр 31/05)Регулација јавних површина насеља и позиција грађевинских линија у односу на исту, треба да омогуће несметано функционисање свих служби у случају елементарних непогода, пожара и ратних услова. Елементи саобраћајница у смислу зависности од зарушавања и могућности прилаза објектима у фази спасавања, дефинисање могућности прилаза местима за водоснабдевање противпожарних јединица као и други значајни елементи са аспекта заштите и спасавања људи и материјалних добара су уграђени у урбанистичко решење ППР-а.

У погледу склањања људи и материјалних добара у случају опасности од ратних разарања неопходно је, осим могућности изградње склоништа двонаменског типа, обезбедити евакуациона места у мањим енклавама шумских површина на предметном подручју. У ове сврхе могу се користити и специјална склоништа или одговарајући објекти који су оспособљени за такву намену. У случају да будући инвеститор жели у оквиру новог објекта да изгради кућно склониште оно мора задовољавати техничке нормативе за такву врсту грађевинских објеката.

5. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА

Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр. 135/04) прописује обавезу израде стратешке процене утицаја на животну средину за просторне и урбанистичке планове општина/градова и за секторске планове и програме којима се планира развој у општинама. Извештај о Стратешкој процени утицаја на животну средину Плана генералне регулације насеља Блаце је урађен у складу са одредбама Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, а за потребе израде овог Плана.

Усвајањем Плана генералне регулације насеља Блаце стварају се услови за даљу планску разраду. Спровођење Плана вршиће се на различите начине, и то:

- израдом плана детаљне регулације, за потребе разграничења површина јавне намене и осталих површина,
- израдом пројекта парцелације, односно пројекта препарцелације, за потребе формирања грађевинских парцела;
- израдом урбанистичког пројекта за потребе урбанистичко-архитектонске разраде локације, за формирању грађевинску парцелу;
- локацијском дозволом.

За све **планове** орган надлежан за припрему плана може донети Одлуку о изради стратешке процене, према критеријумима прописаним Законом о стратешкој процени ("Сл. гласник РС", бр. 135/04), ако утврди да постоји могућност значајних утицаја на животну средину.

За све **објекте** који могу имати утицаја на животну средину, инвеститори су дужни да се обрате органу општинске управе надлежном за послове заштите животне средине који ће, у складу са Законом о процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.135/04, 36/09) и Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.114/08), одлучити о потреби израде Процене утицаја на животну средину, односно донети Решење о потреби изради или ослобађању од израде Студије процене утицаја.

Процена утицаја врши се за пројекте из области индустрије, рударства, енергетике, саобраћаја, туризма, пољопривреде, шумарства, водопривреде, управљање отпадом и комуналних делатности, као и за све пројекте који се планирају на заштићеном природном добру и у заштићеној околини непокретног културног добра.

Као обавезујућу ствар, а на основу Закона о процени утицаја на животну средину, потребно је истаћи следеће:

- Инвеститор не може приступити извођењу пројекта тј. радовима без спроведеног поступка процене утицаја и добијене сагласности надлежног органа на студију о процени утицаја;
- Инвеститор за чије се планиране објекте и активности може захтевати процена утицаја мора поднети захтев за одлучивање о потреби процене утицаја надлежном органу, и
- Студија о процени утицаја је саставни део документације потребне за прибављање дозволе или одобрења за почетак извођења пројекта (изградња, извођење радова, промена технологије, промена делатности и друге активности).
- Студија процене утицаја израђује се на нивоу идејног пројекта.

У случају да се на подручју планова нижег реда планирају два или више објеката (пројеката) који се налазе на листи објеката за које се израђује студија о процени утицаја на животну средину, онда се доноси одлука о приступању изради стратешке процене доноси се у складу са одредбама из чланова 5. и 6. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Код свих осталих планова примењују се мере и услови заштите животне средине утврђени у овом Извештају.

6. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ (МОНИТОРИНГ)

Успостављање ефикасног мониторинга животне средине је предуслов остваривања циљева стратешке процене утицаја, односно циљева Плана генералне регулације у области

заштите животне средине и представља један од од основних приоритета имплементације Плана.

Према Закону о заштити животне средине, Влада доноси програм мониторинга за период од две године за територију Републике Србије, а јединица локалне самоуправе доноси програм праћења стања животне средине на својој територији у складу са програмом Владе.

Ради ефикасног идентификовања, класификовања и праћења природних вредности и управљања животном средином у будућности је обавезна израда информационе основе и базе података о природним вредностима и стању животне средине.

Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину (члан 17) утврђена је обавеза дефинисања програма праћења стања животне средине у току спровођења плана. Програм праћења стања животне средине садржи:

- 1) опис циљева плана и програма;
- 2) индикаторе за праћење стања животне средине;
- 3) права и обавезе надлежних органа;
- 4) поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја;
- 5) друге елементе у зависности од врсте и обима плана и програма.

При томе, дата је могућност да овај програм може бити саставни део постојећег програма мониторинга који обезбеђује орган надлежан за заштиту животне средине.

Кључни плански циљ је одређивање мере одрживог социо-економског развоја и заштите животне средине на планском подручју. Општи и посебни циљеви Плана генералне регулације, главна планска решења и њихов могући утицај на животну средину, разрађени су у претходним поглављима извештаја.

Циљеви стратешке процене утицаја на животну средину и индикатори, идентификовани су у **поглављу 2** овог извештаја. Кључне области мониторинга су ваздух, вода, земљиште, природне вредности и емисије. Предвиђени ефекти планских решења не намећу посебну обавезу мониторинга здравља становништва, изван постојећих обавеза утврђених прописима о здравственој заштити становништва. У **табели 10** су приказане: области, индикатори, органи надлежни за праћење стања и начин поступања у случају неочекиваних утицаја на животну средину. Главни ауторитет (институција) одговоран за надгледање стања већине чинилаца животне средине на подручју плана, по закону, треба да буде Скупштина општине Блаце.

Табела 10: Програм праћења стања животне средине

Област стратешке процене	Индикатор	Надлежни орган за праћење стања	Поступање
Заштита ваздуха	емисија SO ₂ , NO _x , CO ₂ , чађи, суспендованих честица	Загађивачи (привредно-индустријско предузеће)	- обавештавање надлежних општинских органа и јавности - примена предвиђених мера санације
	емисија SO ₂ , NO ₂ , чађи и суспендованих честица	Институт за јавно здравље Ниш, Републички хидрометеоролошки завод, Општина	- обавештавање надлежних општинских органа и јавности - примена предвиђених мера санације
Заштита вода	петодневна биохемијска потрошња кисеоника (БПК-5), суспендоване материје, мирис, боја	Републички хидрометеоролошки завод, Општина	- обавештавање надлежних општинских органа и јавности - примена предвиђених мера санације
	% заштићених зона изворишта у односу на укупно земљиште	Општина	- обавештавање надлежних републичких органа
Заштита	% обрадивог у односу	Општина	информисање јавности

земљишта и шума	на укупно земљиште		
	конверзија земљишта у непољопривредне сврхе	Општина	информисање јавности
	пољопривредна површина (обрадива површина) по становнику	Општина	информисање јавности
	% контаминираних површина	Општина	- обавештавање надлежних општинских органа и јавности - уклањање контаминираног земљишта и адекватно депоновање
	% пошумљених површина, % заштитних шума	Општина	
Отпад и отпадне воде	број становника обухваћем организованим одношењем отпада	Општина	информисање јавности
	количина отпада по становнику или сектору; % отпада који се рециклира;	Општина	информисање јавности
	% отпада који се одлаже на (регионалну) санитарну депонију	Општина	информисање јавности
	број становника прикључен на канализациону мрежу	Општина	информисање јавности
	% индустријских отпадних вода који се пречишћава	Загађивачи (привредно-индустријско предузеће)	- обавештавање надлежних општинских органа и јавности - примена предвиђених мера санације
	количина опасног отпада по сектору; % опасног отпада који се адекватно депонује	Загађивачи (привредно-индустријско предузеће)	- обавештавање надлежних општинских органа и јавности - примена предвиђених мера санације
Очување предела, живог света и станишта	-примена заштите у оквиру међународних и националних програма заштите	Завод за заштиту природе Србије, Општина	- обавештавање надлежних органа - примена предвиђених мера заштите
	број угрожених заштићених врста	Завод за заштиту природе Србије, Општина	- обавештавање надлежних органа - примена предвиђених мера заштите
Удеси и елементарне непогоде	број локалитета са високим ризиком од удеса; учесталост удеса у производњи, транспорту, управљању отпадом;	Привредни субјекти (загађивачи), Општина	- обавештавање надлежних општинских органа и јавности - примена предвиђених мера санације

	постојање планова интервенције у случају ванредног стања		
	% површина угрожених поплавама	Општина	- обавештавање надлежних општинских органа и јавности - примена предвиђених мера заштите од поплава
Инвестирање и мониторинг	% општинских прихода уложен у заштиту животне средине; број реализованих програма заштите	Општина	
	број мерних места по изабраним загађујућим материјама	Општина	

Обавеза **постојећих и будућих загађивача** животне средине је да:

1. Податке о стационарном извору загађивања ваздуха и свакој његовој промени (реконструкцији) доставе надлежном министарству, односно Агенцији за заштиту животне средине, Градској управи и Општини;
2. Обављају мониторинг емисије;
3. Обављају континуелна мерења емисије када је то прописано за одређене загађујуће материје и/или изворе загађивања самостално, путем аутоматских уређаја за континуелно мерење;
4. Обезбеде контролна мерења емисије преко референтне лабораторије, ако мерења емисије обављају самостално;
5. Обезбеде прописана повремена мерења емисије, преко овлашћеног правног лица, а најмање једанпут годишње;
6. Обезбеде мерења емисије по налогу надлежног инспекцијског органа преко овлашћеног правног лица;
7. Воде евиденцију о обављеним мерењима са подацима о мерним местима, резултатима и учесталости мерења и податке достављају преко интернета на увид јавности;
8. Воде евиденцију о врсти и квалитету сировина, горива и отпада у процесу спаљивања;
9. Воде евиденцију о раду уређаја за спречавање или смањивање емисије загађујућих материја, као и мерних уређаја за мерење емисије.

Обавеза **комуналних и других предузећа** и других правних лица која испуштају отпадне воде у пријемнике и јавну канализацију је да:

1. Поставе уређај за мерење, мере и региструју количине отпадних вода и податке доставе јавном водопривредном предузећу;
2. Воде дневник рада уређаја за пречишћавање вода;
3. Обезбеде испитивање квалитета воде које испуштају и њихов утицај на пријемник.

Обавеза **власника и корисника обрадивог пољопривредног земљишта** од I до V катастарске класе је да:

1. Воде евиденцију о количини унетих хемикалија у земљишту;
2. По потреби, а најмање сваких пет година врше контролу количине унетих минералних и органских ђубрива и пестицида;
3. Поступају по препоруци из извештаја о резултатима испитивања.

7. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Методологија израде стратешке процене утицаја на животну средину заснована је на концепту који подразумева да се упоредо са дефинисањем циљева и решења просторног плана

развијају и циљеви који се односе на заштиту животне средине и одрживи развој. На овај начин се инсистира на подједнакој заступљености еколошких, социјалних, економских и других утицаја и на тај начин омогућава спровођење стратегије одрживог развоја. У **табели 11** приказано је интегрисање стратешке процене утицаја на животну средину у фазе израде просторног плана, од доношења одлуке о изради плана до финалне верзије плана.

Табела 11: Интегрисање стратешке процене у израду Плана генералне регулације

План генералне регулације (ПГР)	Стратешка процена	Резултат фазе
Одлука	<ul style="list-style-type: none"> - одређивање релевантних докумената, прописа и циљева заштите животне средине; - прикупљање прелиминарних информација о стању животне средине укључујући могуће будуће промене - одређивање значајних питања и проблема заштите животне средине релевантних за стратегију, који ће бити разматрани у оквиру стратешке процене - разлози за изостављање појединих питања и проблема заштите животне средине из стратешке процене; 	<p>Одлука и програм израде</p> <p>Припремна фаза</p>
Концепт плана	<p>Детаљна разрада полазних основа, циљева и индикатора:</p> <ul style="list-style-type: none"> - општи и посебни циљеви стратешке процене и избор индикатора - припрема варијантних решења повољних са становишта заштите животне средине - процена утицаја варијантних решења на животну средину и поређење варијантних решења 	<p>Најповољније варијантно решење са становишта заштите животне средине</p>
Нацрт ПГР-а	<p>Процена утицаја</p> <ul style="list-style-type: none"> - процењивање утицаја планских решења на циљеве стратешке процене - припрема мера за смањење и спречавање негативних и увећање позитивних утицаја на животну средину - предлагање програма праћења стања животне средине за стратешку процену - одређивање веза са проценама на нижим хијерархијским нивоима - уграђивање коначних резултата процене и предвиђених мера за смањење и спречавање негативних и увећање позитивних утицаја на животну средину у планска решења заштите животне средине предлога ПГР-а , са приказом начина одлучивања, описом разлога одлучујућих за избор ПГР-а са аспекта разматраних варијантних решења и приказом начина на који су питања животне средине укључена у ПГР-а - уграђивање програма праћења стања животне средине и веза са другим проценама у део о имплементацији ПГР-а - припрема извештаја о стратешкој процени 	<p>Припрема планских решења заштите животне средине у ПГР-у</p> <p>Припрема Извештаја о стратешкој процени (садржај утврђен Законом)</p>
Стручна	Мишљење заинтересованих органа и организација и	Припрема Извештаја о

контрола и јавни увид	јавни увид (истовремено са ППР-ом)	учешћу заинтересованих органа и организација и јавности Финални Извештај о стратешкој процени
Финална верзија ППР-а	О цена извештаја о стратешкој процени (критеријуми утврђени Прилогом II Закона) Давање сагласности	

Начела израде стратешке процене подразумевају промену схватања значаја животне средине у припреми планских докумената. У досадашњој пракси, заштита животне средине се сматрала ограничавајућим фактором развоја, док се сада као ограничавајући фактор третира деградирана животна средина са негативним утицајима на природне ресурсе, здравље и квалитет живота. Стратешка процена је прилагођена хијерархијском нивоу и врсти планског документа за који се ради и обухвата питања од суштинског значаја за развој планског подручја.

У току израде стратешке процене коришћене су методе, засноване на међународној и европској пракси и препорукама. У фази одлучивања о изради стратешке процене и фази одређивања значајних утицаја коришћено је: поређење са сличним случајевима, постојећа литература, формалне и неформалне консултације, анализа ограничења и потенцијала и матрице утицаја. У току анализе утицаја коришћени су индикатори, стручно мишљење, анализа компатибилности и матрице утицаја. Основна метода која је коришћена у току израде стратешке процене је матрица уз помоћ које се обавља процена и евалуација утицаја Плана тако што се планска решења разматрају у односу на оквире СПУ, односно опште и посебне циљеве СПУ и њихове одговарајуће индикаторе.

Највеће тешкоће везане за израду стратешке процене представља недостатак одговарајућих смерница и домаћих упутстава и непостојање валидних и ажурних података о стању животне средине на подручју Плана генералне регулације. Информациона основа која је коришћена за СПУ највећим делом је преузета из документационе основе Плана генералне регулације као и из Концепта плана генералне регулације насеља Блаце.

8. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

Стратешка процена на животну средину рађена је паралелно са израдом Плана генералне регулације и интегрисана је у све фазе израде Плана генералне регулације насеља Блаце. То је резултирало уважавањем и укључивањем резултата до којих се дошло у току стратешке процене у планска решења Плана генералне регулације, како би се омогућио развој планског подручја са минималним последицама по животну средину. На основу мера за смањење негативних и увећање позитивних утицаја Плана генералне регулације на животну средину припремљена су планска решења у области животне средине.

У току израде стратешке процене утицаја разматрана су два варијантна решења: случај нереализовања Плана генералне регулације (нулти развој) и случај реализовања решења Плана генералне регулације. Оцењено је да је друго решење повољније са аспекта животне средине и развоја планског подручја јер обезбеђује развој подручја у складу са постулатима одрживог развоја и заштите животне средине. Заштита животне средине се не посматра као ограничавајући фактор развоја као што је то био случај у досадашњој пракси.

Приликом израде стратешке процене неопходно је учешће свих заинтересованих друштвених група (инвеститора, локалне и републичке управе, становника и невладиног сектора).

9. ЗАКЉУЧЦИ (НЕТЕХНИЧКИ РЕЗИМЕ)

Стратешка процена утицаја на животну средину је поступак којим се обезбеђују услови за заштиту животне средине у току израде Плана генералне регулације. Стратешка

процена је је урађена у складу са Законом о заштити животне средине и Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Основни циљ просторног развоја подручја *Плана генералне регулације насеља Блаце* јесте системско активирање целокупног потенцијала подручја и усмеравање даљег развоја у оквирима одрживости, сходно потенцијалима и ограничењима, ради бољег коришћења простора, економског напретка и унапређења квалитета живота становништва у периоду реализације плана. Циљеви развоја планског подручја утврђени су на основу анализе утврђеног развоја у протеклом периоду, оцене стања на подручју ППР-а, развојних интереса и циљева ширег подручја (општине, округа и државе), и друштвених опредељења о правцима развоја на основама развојних потенцијала Блага, економских околности и могућности. **Стање животне средине.** Основни проблеми у погледу квалитета животне средине односе се на угроженост простора од већег броја нехигијенских сметлишта на неусловним локацијама, стихијско и несавесно нарушавање квалитета земљишта, непречишћавање отпадних вода и непостојање атмосферске канализације

Основна питања заштите животне средине релевантна за План генералне регулације насеља Блага разматрана у току стратешке процене везана су за управљање отпадом, квалитет ваздуха и вода, нерационално коришћење и загађење земљишта, ниво буке и вибрација, потребу за очувањем предела, станишта и живог света, шумовитост, ризик од удеса.

У току израде стратешке процене нису разматрана питања која се односе на климатске промене и заштиту озонског омотача.

У оквиру стратешке процене су припремљена два **варијантна решења**. Прво варијантно решење се односи на нереализовање решења Плана генералне регулације, а друго варијантно решење подразумева реализовање решења Плана генералне регулације.

Општи и посебни циљеви стратешке процене дефинисани су на основу стања животне средине, циљева заштите животне средине који су утврђени на нивоу региона, Републике и на међународном нивоу, захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим локалним плановима и програмима и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у овом Плану. Припремљени су следећи општи и посебни циљеви:

(1) Заштита и унапређење квалитета природних ресурса:

- Очување квалитета ваздуха
- Очување квалитета вода и успостављање интегралног управљања водама
- Унапређење квалитета земљишта, кроз смањење загађења и ублажавање ерозије
- Очување обрадивог пољопривредног земљишта
- Повећање површина под шумама и зеленилом
- Заштита природних ресурса и коришћење обновљивих извора енергије
- Очување и адекватан третман предела, станишта и живог света

(2) Заштита здравља

- Обезбеђење заштите здравља
- Смањење изложености буци и вибрацијама

(3) Заштита од удеса и елементарних непогода

- Смањење ризика од удеса
- Смањење ризика од елементарних непогода и ратних разарања

(4) Даљи развој и проширење система мониторинга и веће инвестирање у заштиту животне средине

- Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине

Процена утицаја на циљеве стратешке процене вршена је за варијантна и планска решења. Поређењем добијених резултата за варијантна решења закључено је да је реализација Плана генералне регулације односно, друго варијантно решење, повољније са аспекта заштите животне средине односно да План генералне регулације садржи велики број мера и оптималних решења којима се обезбеђује адекватна заштита животне средине уз истовремени одрживи развој. Процена утицаја на животну средину вршена је квалитативном евалуацијом утицаја, са циљем да се утврди значај утицаја према следећим карактеристикама: врста утицаја, вероватноћа, учесталост, временска и просторна димензија утицаја.

Збирна процена утицаја планских решења у односу на циљеве стратешке процене, показала је да постоји велики број позитивних утицаја на животну средину, али такође постоје и утицаји који зависе од мера заштите у току спровођења планских решења. Велики број позитивних утицаја указује на висок степен интегрисаности мера заштите животне средине у планска решења. Утицаји који зависе од мера заштите указују на потребу примене комплексних мера заштите и мониторинга животне средине који су дефинисани у оквиру стратешке процене.

На основу процене утицаја на животну средину припремљене су мере **за спречавање и ограничавање негативних и увећање позитивних утицаја** у области заштите ваздуха; заштите вода и заштите од вода; заштите земљишта; у области управљања отпадом; у области заштите природних и културних добара и предела; у области заштите шума, шумског земљишта и дивљачи; у области заштите биодиверзитета, флоре, фауне, угрожених и заштићених врста; у области заштите здравља; у области заштите од удеса, елементарних непогода и ратних разарања; а у облику стратешких решења за смањење негативних утицаја и мера заштите планског подручја.

Стратешке процене/Процене утицаја/ на нижим хијерархијским нивоима ће се радити за општинске секторске планове и програме којима се успоставља оквир за одобравање будућих развојних пројеката одређених прописима којима се уређује процена утицаја на животну средину.

(Мониторинг) - Програм за праћење стања животне средине обезбедиће непосредно праћење реализације планских решења, као и остваривање услова и мера заштите. У оквиру стратешке процене дат је концептуални оквир за конституисање интегралног програма праћења стања животне средине са индикаторима животне средине, обавезама надлежних органа у праћењу стања животне средине и адекватним поступањем у случају ванредних и неочекиваних утицаја на животну средину.

Методологија коришћена у изради стратешке процене базира се на интегрисању стратешке процене у све фазе израде плана и на примени одговарајућих метода у току израде процене.

Начин одлучивања је заснован на интегрисању стратешке процене у све фазе израде Плана генералне регулације. Резултати до којих се дошло у току израде стратешке процене, уважени су и интегрисани у планска решења. План генералне регулације припремљен је у складу са постулатима одрживости у области развоја привреде, инфраструктуре и побољшања квалитета живота. Потребне за развојем планског подручја усклађене су са потребама заштите природних ресурса и обезбеђивања квалитетне животне средине. Мере за смањење негативних и увећање позитивних утицаја обрађене у оквиру стратешке процене су представљале основу за припрему планских решења из области заштите животне средине у оквиру Плана генералне регулације.

ПРИЛОГ I

Планско решење 1.1. Доградња и реконструкција саобраћајне мреже (корекција геометријских карактеристика и проширење габарита улица)

Циљ стратешке процене	Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија	Објашњење
1. Очување квалитета ваздуха	М	средње вероватан	дугорочан	сталан	Л	Изградња саобраћајне инфраструктуре доприноси погоршању квалитета ваздуха па је важно применити одговарајуће мере заштите које ће позитивно утицати на смањење штетних ефеката
2. Очување квалитета вода и успостављање интегралног управљања водама	М	средње вероватан	дугорочан	сталан	Л	Неконтотисано оцеђивање воде са улица утиче на загађивање вода па је потребно приликом реконструкције повећати степен каналисања и пречишћавања отпадних вода
3. Унапређење квалитета земљишта, кроз смањење загађења и ублажавање ерозије	-	веома вероватан	средњерочан	сталан	Л	Земљиште у близини улица је угрожено таложним материјама из издувних, приликом изградње путева земљиште се деградира такође
5. Повећање површина под шумама и зеленилом	М	средње вероватан	средњерочан	повремен	Л	На местима где се налазило зеленило граде се улице
8. Обезбеђење заштите здравља	М	средње вероватан	средњерочан	сталан	Л	Уколико се не спроведу одговарајуће заштитне мере, интензивни саобраћај може негативно утицати на здравље људи
9. Смањење изложености буци и вибрацијама	- -	веома вероватан	дугорочан	сталан	Л	Изградњом улица и интензивирањем саобраћаја повећава се ниво буке
10. Смањење ризика од удеса	-	средње вероватан	дугорочан	сталан	Л	Фреквентнији саобраћај представља и већу могућност за настанак удеса

Планско решење 2.1. Реконструкције постојећих или подизање нових парковских површина и формирање дрвореда у свим улицама у којима попречни профили и трасе подземних и надземних инсталација то дозвољавају

Циљ стратешке процене	Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија	Објашњење
1. Очување квалитета ваздуха	+	средње вероватан	средњерочан	сталан	Л	Зеленило је природни пречишћивач ваздуха
3. Унапређење квалитета земљишта, кроз смањење загађења и ублажавање ерозије	+	средње вероватан	средњерочан	сталан	Л	Заштитно зеленило спречава спирање земљишта и задржава отпадне материје из ваздуха које се иначе таложу у земљишту
5. Повећање површина под шумама и зеленилом	++	веома вероватан	дугорочан	сталан	Л	Веома позитиван, дугорочан утицај на остварење циља стратешке процене
7. Очување и адекватан третман предела, станишта и живог света	+	веома вероватан	дугорочан	сталан	Л	Повећање површина под зеленилом позитивно утиче на очување живог света на планском подручју
8. Обезбеђење заштите здравља	+	средње вероватан	дугорочан	сталан	Л	Зеленило утиче позитивно на многе сегменте у животној средини, а самим тим и на здравље људи
9. Смањење изложености буци и вибрацијама	+	веома вероватан	дугорочан	сталан	Л	Зеленило позитивно утиче на смањење буке у градским срединама
12. Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	+	средње вероватан	средњерочан	сталан	Л	Планско решење позитивно утиче на остварење циља стратешке процене

Планско решење 2.2. Формирање заштитног зеленила у оквиру комерцијалних и привредних комплекса

Циљ стратешке процене	Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија	Објашњење
1. Очување квалитета ваздуха	+	средње вероватан	средњерочан	сталан	Л	Заштитно зеленило је природни пречишћивач ваздуха
3. Унапређење квалитета земљишта, кроз смањење загађења и ублажавање ерозије	+	средње вероватан	средњерочан	сталан	Л	Заштитно зеленило спречава спирање земљишта и задржава отпадне материје из ваздуха које се иначе таложе у земљишту
5. Повећање површина под шумама и зеленилом	++	веома вероватан	дугорочан	сталан	Л	Веома позитиван, дугорочан утицај на остварење циља стратешке процене
7. Очување и адекватан третман предела, станишта и живог света	++	веома вероватан	дугорочан	сталан	Л	Директан позитиван утицај на очување предела, станишта и живог света
8. Обезбеђење заштите здравља	++	средње вероватан	дугорочан	сталан	Л	Зеленило утиче позитивно на многе сегменте у животној средини, а самим тим и на здравље људи
9. Смањење изложености буци и вибрацијама	+	средње вероватан	дугорочан	сталан	Л	Директан позитиван утицај на смањење буке и вибрација
12. Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	+	средње вероватан	средњерочан	сталан	Л	Планско решење позитивно утиче на остварење циља стратешке процене

Планско решење 3.1. Реконструкција водоводне мреже

Циљ стратешке процене	Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија	Објашњење
2. Очување квалитета вода и успостављање интегралног управљања водама	++	веома вероватан	дугорочан	сталан	Л,Р	Обезбеђује се рационално и одрживо коришћење воде
8. Обезбеђење заштите здравља	++	веома вероватан	дугорочан	сталан	Л	Обезбеђује се снабдевање становништва квалитетном водом за пиће
12. Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	+	веома вероватан	дугорочан	сталан	Л	Дугорочан позитиван утицај на праћење квалитета пијаће воде и информисање јавности

Планско решење 3.2. Реконструкција и доградња канализационе мреже (санација постојећег ППОВ, реконструкција постојећих и изградња нових колектора, завршетак индустријског колектора)

Циљ стратешке процене	Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија	Објашњење
2. Очување квалитета вода и успостављање интегралног управљања водама	++	веома вероватан	дугорочан	сталан	Л,Р	Спречава се загађење површинских и подземних вода услед неадекватног одвођења отпадних вода
3. Унапређење квалитета земљишта, кроз смањење загађења и ублажавање ерозије	++	веома вероватан	дугорочан	сталан	Л,Р	Спречава се загађење земљишта услед неадекватног одвођења отпадних вода
8. Обезбеђење заштите здравља	++	веома вероватан	дугорочан	сталан	Л	Проширење канализације позитивно утиче на квалитет вода и земљишта, а самим тим и на здравље људи
12. Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	+	веома вероватан	дугорочан	сталан	Л	Дугорочан позитиван утицај на квалитет воде и земљишта, пречишћавање и мониторинг вода које се упуштају у реципијенте

Планско решење 3.3. Уређење корита реке Блаташнице због угрожености насеља од бујичних вода

Циљ стратешке процене	Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија	Објашњење
2. Очување квалитета вода и успостављање интегралног управљања водама	++	веома вероватан	дугорочно	сталан	О,Р	Позитиван дугорочан утицај на одрживо и интегрално управљање водама
4. Очување обрадивог пољопривредног земљишта	+	веома вероватан	дугорочно	повремен	Л	Позитиван дугорочан утицај на смањење ризика од поплава и ерозије
5. Повећање површина под шумама и зеленилом	++	веома вероватан	дугорочно	сталан	О,Р	Планско решење позитивно утиче на остварење циља стратешке процене
8. Обезбеђење заштите здравља	+	веома вероватан	дугорочно	сталан	О	Позитиван дугорочан утицај на смањење ризика од поплава, уређење зелених рекреативних површина
11. Смањење ризика од елементарних непогода и ратних разарања	++	веома вероватан	дугорочно	сталан	О	Позитиван дугорочан утицај на смањење ризика од поплава и ерозије
12. Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	++	веома вероватан	дугорочно	сталан	О	Планско решење позитивно утиче на остварење циља стратешке процене

Планско решење 4.1. Реконструкција, модернизација и развијање преносне и дистрибутивне електро мреже и ТС;

Циљ стратешке процене	Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија	Објашњење
4. Очување обрадивог пољопривредног земљишта	-	веома вероватан	дугорочан	сталан	О	Изградња далековода и електроенергетских објеката виших напона утиче на смањење обрадивих површина
5. Повећање површина под шумама и зеленилом	-	веома вероватан	дугорочан	сталан	О	Изградња далековода и електроенергетских објеката виших напона утиче на смањење површина под шумама
7. Очување и адекватан третман предела, станишта и живог света	-	средње вероватан	дугорочан	сталан	О	Изградња далековода и електроенергетских објеката виших напона угрожава простор тако да је потребно спровести одређене мере заштите.
10. Смањење ризика од удеса	+	веома вероватан	дугорочан	сталан	О	Реконструкцијом се застарели далеководи мењају новим, што утиче на њихову безбедност и смањење ризика од удеса

Планско решење 5.1. Изградња система дистрибуције природног гаса

Циљ стратешке процене	Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија	Објашњење
1. Очување квалитета ваздуха	++	веома вероватан	дугорочан	сталан	О	Коришћење природног гаса у домаћинствима која као примарни енергент користе чврста и течна горива има веома позитиван утицај на смањење концентрације загађујућих материја у ваздуху, уколико се узме у обзир хемијски састав продуката сагоревања природног гаса
5. Повећање површина под шумама и зеленилом	+	средње вероватан	дугорочан	сталан	О	Смањење потрошње чврстог горива смањиће неконтролисано уништавање шума
8. Обезбеђење заштите здравља	++	веома вероватан	дугорочан	повремен	О, Н	Прелазак на природни гас као основни енергент, у циљу смањивања аеро загађења, доприноси заштити здравља људи
10. Смањење ризика од удеса	М	мало вероватан	краткорочан	повремен	Л	Иако мало вероватан, ризик од удеса постоји и морају се применити мере заштите
12. Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	+	веома вероватан	дугорочан	сталан	О, Р	Коришћење природног гаса има карактер дугорочног инвестирања у заштиту животне средине

Планско решење 6.1. Реконструкција и модернизација капацитета телекомуникација (замена постојећих аналогних комутација дигиталним, изградња нових комутационих објеката)

Циљ стратешке процене	Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија	Објашњење
4. Очување обрадивог пољопривредног земљишта	М	мало вероватан	краткорочан	повремен	Л,О	Приликом изградње и полагања оптичких каблова обратити пажњу на мере заштите
8. Обезбеђење заштите здравља	М	мало вероватан	дугорочан	сталан	Л	Применити мере заштите приликом изградње базних станица

Планско решење 7.1. Опремање и уређење комуналних зона на подручју ПГР-а (зелена пијаца, сточна пијаца...)

Циљ стратешке процене	Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија	Објашњење
2. Очување квалитета вода и успостављање интегралног управљања водама	+	средње вероватан	дугорочно	сталан	Л	Спречавањем неконтролисаног отицања загађених вода са комуналних површина утиче се на очување квалитета вода и земљишта
3. Унапређење квалитета земљишта, кроз смањење загађења и ублажавање ерозије	+	средње вероватан	дугорочно	сталан	Л	
8. Обезбеђење заштите здравља	+	средње вероватан	дугорочно	сталан	Л	Смањење ризика од ширења заразних болести

Планско решење 8.1. Заокружење постојећих стамбених зона и формирање нових на погодним локацијама

Циљ стратешке процене	Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија	Објашњење
1. Очување квалитета ваздуха	-	веома вероватан	краткорочан	повремен	Л	Изградња објеката има краткорочан негативан утицај на квалитет ваздуха
4. Очување обрадивог пољопривредног земљишта	+	средње вероватан	средњерочан	сталан	Л	Спречава се неконтролисано ширење насеља и заузимање квалитетног пољопривредног земљишта
5. Повећање површина под шумама и зеленилом	М	средње вероватан	дугорочан	сталан	Л	Изградња објеката може довести до смањења зелених површина у граду, што треба спречити и надокнадити
6. Заштита природних ресурса и коришћење обновљивих извора енергије	+	средње вероватан	средњерочан	сталан	Л	Спречава се неконтролисано ширење насеља и угрожавање земљишта, шума, предела, станишта и живог света
7. Очување и адекватан третман предела, станишта и живог света	+	средње вероватан	средњерочан	сталан	Л	
9. Смањење изложености буци и вибрацијама	-	веома вероватан	краткорочан	повремен	Л	Изградња објеката има краткорочан негативан утицај на повећање нивоа буке

Планско решење 8.2. Реконструкција стамбеног фонда (пренамена, санација равних кровова) и изградња објеката намењених социјалном становању

Циљ стратешке процене	Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија	Објашњење
1. Очување квалитета ваздуха	-	веома вероватан	краткорочан	повремен	Л	Изградња објеката има краткорочан негативан утицај на квалитет ваздуха
4. Очување обрадивог пољопривредног земљишта	+	средње вероватан	средњерочан	сталан	Л	Спречава се неконтролисано ширење насеља и заузимање квалитетног пољопривредног земљишта
5. Повећање површина под шумама и зеленилом	М	средње вероватан	дугорочан	сталан	Л	Изградња објеката може довести до смањења зелених површина у граду, што треба спречити и надокнадити
6. Заштита природних ресурса и коришћење обновљивих извора енергије	+	средње вероватан	средњерочан	сталан	Л	Спречава се неконтролисано ширење насеља и угрожавање земљишта, шума, предела, станишта и живог света
7. Очување и адекватан третман предела, станишта и живог света	+	средње вероватан	средњерочан	сталан	Л	
8. Обезбеђење заштите здравља	+	веома вероватан	дугорочно	сталан	Л	Побољшање услова живота позитивно утиче на здравље људи
9. Смањење изложености буци и вибрацијама	-	веома вероватан	краткорочан	повремен	Л	Изградња објеката има краткорочан негативан утицај на повећање нивоа буке

Планско решење 9.1. Ревитализација и модернизација постојећих индустријских и привредних капацитета

Циљ стратешке процене	Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија	Објашњење
1. Очување квалитета ваздуха	М	средње вероватан	средњорочан	повремен	О	Могући повремени негативни ефекти на квалитет ваздуха (повећање нивоа емисија штетних материја у ваздух), али се применом одговарајућих мера може смањити негативан утицај
2. Очување квалитета вода и успостављање интегралног управљања водама	М	средње вероватан	средњорочан	повремен	О	Могући повремени негативни ефекти на квалитет воде (испуштање отровних материја и отпадних вода) али се применом одговарајућих мера може смањити негативан утицај
3. Унапређење квалитета земљишта, кроз смањење загађења и ублажавање ерозије	М	средње вероватан	средњорочан	повремен	Л	Могући повремени негативни ефекти, али се применом одговарајућих мера може смањити негативан утицај
4. Очување обрадивог пољопривредног земљишта	+	средње вероватан	средњорочан	повремен	Л	Ревитализацијом постојећих индустријских капацитета смањују се „greenfield“ пројекти који заузимају ново земљиште
7. Очување и адекватан третман предела, станишта и живог света	-	средње вероватан	средњорочан	повремен	О	Могући повремени негативни ефекти услед загађења ваздуха, воде и земљишта и повећања буке и вибрација
8. Обезбеђење заштите здравља	-	средње вероватан	краткорочан	повремен	Л	Могући повремени негативни ефекти локалног типа на заштиту здравља становништва
9. Смањење изложености буци и вибрацијама	-	средње вероватан	средњорочан	повремен	Л	Могући повремени негативни ефекти локалног типа на смањење буке и вибрација у близини привредних и инд.објеката
12. Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	+	веома вероватан	дугорочан	сталан	О	Дуготрајни позитивни ефекти локалног типа на унапређење финансирања заштите животне средине, нарочито преко система “загађивач плаћа”

Планско решење 9.2. Развој мањих производних и радних комплекса - мала и средња предузећа (на новим површинама као и у оквиру постојећих)

Циљ стратешке процене	Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија	Објашњење
1. Очување квалитета ваздуха	М	средње вероватан	средњорочан	повремен	О	Могући повремени негативни ефекти на квалитет ваздуха (повећање нивоа емисија штетних материја у ваздух), али се применом одговарајућих мера може смањити негативан утицај
2. Очување квалитета вода и успостављање интегралног управљања водама	М	средње вероватан	средњорочан	повремен	О	Могући повремени негативни ефекти на квалитет воде (испуштање отровних материја и отпадних вода) али се применом одговарајућих мера може смањити негативан утицај
3. Унапређење квалитета земљишта, кроз смањење загађења и ублажавање ерозије	М	средње вероватан	средњорочан	повремен	Л	Могући повремени негативни ефекти, али се применом одговарајућих мера може смањити негативан утицај
7. Очување и адекватан третман предела, станишта и живог света	-	средње вероватан	средњорочан	повремен	О	Могући повремени негативни ефекти услед загађења ваздуха, воде и земљишта и повећања буке и вибрација
8. Обезбеђење заштите здравља	-	средње вероватан	краткорочан	повремен	Л	Могући повремени негативни ефекти локалног типа на заштиту здравља становништва
9. Смањење изложености буци и вибрацијама	-	средње вероватан	средњорочан	повремен	Л	Могући повремени негативни ефекти локалног типа на смањење буке и вибрација у близини привредних и инд.објеката
12. Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	+	веома вероватан	дугорочан	сталан	О	Планско решење може имати дуготрајне позитивне ефекте локалног типа на унапређење финансирања заштите животне средине, нарочито преко система "загађивач плаћа"